

รายงานวิจัย

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
กรณีศึกษา ชุมชนบ้านวังไทร ตำบลลำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

Guideline on Management of Ecotourism by Community Participation:
Case study of Ban Wang Sai Community, Tham Yai, Thungsong District,
Nakhon Si Thammarat.

นางสาวบุปผชาติ	แต่งเกลิ้ง	หัวหน้าโครงการวิจัย
ผศ. โปยมพร	รักษาชล	ผู้ร่วมวิจัย
นางสุวัฒนา	พวงสุวรรณ	ผู้ร่วมวิจัย

คณะเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

งบประมาณเงินรายได้ ประจำปี พ.ศ. 2561

**แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
กรณีศึกษา ชุมชนบ้านวังไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช**

บุปผชาติ แต่งเกลี้ยง¹, โปยมพร รักษาชล² และสุวัฒนา พวงสุวรรณ³

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการจัดการองค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ในชุมชนบ้านบางไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อศึกษาการจัดการที่มีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ผู้อยู่อาศัยในชุมชนบ้านวังไทร หมู่ที่ 6 ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 90 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 – 40 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 35.6 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 57.8 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 67.8 และส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 10 ปี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 81.1

2. ผลการวิเคราะห์การจัดการองค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ในชุมชนบ้านบางไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่ามีระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชนของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.15$) เมื่อพิจารณาเป็นราย

¹ และ ² อาจารย์ สาขาการจัดการ คณะเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย อ.ทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

³ อาจารย์ สาขาการเงิน คณะเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย อ.ทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ด้าน พบว่ามีระดับความคิดเห็น ดังนี้ ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$) รองลงมาคือ ด้านบริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) ตามด้วย ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.76$) ด้านความพร้อมและความรู้ความเข้าใจของชุมชน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.24$) และด้านสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักแรม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.12$) ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีการทดสอบองค์ประกอบสำหรับการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า องค์ประกอบการท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนได้ถึง 15.2% ($R^2 = 0.152$) แต่เมื่อพิจารณาองค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 5 ด้าน ผลการวิเคราะห์พบว่า ด้านด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีค่าเท่ากับ .036 และด้านความพร้อมและความรู้ ความเข้าใจชุมชนมีค่าเท่ากับ 0.000 ดังนั้น กิจกรรมทั้ง 2 ด้าน จึงส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ ($P < .05$) และเมื่อพิจารณาค่า Beta พบว่า ด้านความพร้อมและความรู้ ความเข้าใจชุมชนมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยมีค่า Beta = -.275 และ .585 ตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลลำใหญ่ อำเภอร่องบัวทอง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และและระยะเวลาในการพักอาศัยแตกต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

คำสำคัญ : องค์ประกอบสำหรับการท่องเที่ยว, การมีส่วนร่วมของชุมชน, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

¹ และ ² อาจารย์ สาขาการจัดการ คณะเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย อ.ทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

³ อาจารย์ สาขาการเงิน คณะเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย อ.ทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

**Guideline on Management of Ecotourism by Community Participation:
The case study of Ban Wang Sai Community, Tham Yai, Thungsong
District, Nakhon Si Thammarat.**

Buppachat Taengkliang¹, Payomporn Raksachon² and Suwattana Puangsuwan³

Abstract

The aim of this research was to determine 1) to study the management of community tourism components of community participation of Ban Wang Sai Community, Tham Yai, Thungsong district, Nakhon Si Thammarat, 2) to study the management of community participation in ecotourism management of the community of Ban Wang Sai Community, Tham Yai, Thungsong district, Nakhon Si Thammarat and 3) To study the relationship between personal characteristics and community participation in ecotourism management of Ban Wang Sai Community, Tham Yai, Thungsong district, Nakhon Si Thammarat. Questionnaires were distributed to 90 people who live in Ban Wang Sai Community, Tham Yai, Thungsong district, Nakhon Si Thammarat. This research was carried out by descriptive research methods such as frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test and multiple regression analysis.

The research result revealed as follows:

1. The research found that the majority of respondents were male which 53.3 percent, aged between 20 and 40 years old which 35.6 percent, graduated from primary school which 57.8 percent, married status which 67.8 percent and most of them lived in the community for more than 10 years which 81.1.

2. The results of the analysis of community tourism component management in participatory community of Ban Wang Sai Community, Tham Yai, Thungsong district, Nakhon Si Thammarat found that there has a level of opinions on the components of community tourism management of Ban Wang Sai Community, Tham Yai, Thungsong

^{1 and 2} Department of Management, Faculty of Management Technology, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Thung Song, Nakhon Si Thammarat.

³ Department of Finance, Faculty of Management Technology, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Thung Song, Nakhon Si Thammarat

district, Nakhon Si Thammarat, in overall, show at a moderate level ($\bar{X}=3.15$). Considered in each aspect found in term of Accessing tourist destinations show at the highest level ($\bar{X} = 4.59$) followed by Ancillary show at high level ($\bar{X} = 4.06$), Activity show at moderate level ($\bar{X} = 2.76$), Readiness and understanding of the community was at a low level ($\bar{X} = 2.24$) and Attractions and Accommodation was at a low level ($\bar{X} = 2.12$). In addition, a test of tourism components and community participation showed that tourism components could influence community participation by up to 15.2% ($R^2 = 0.152$), but when considering all 5 aspects of tourism components. The analysis found that In terms of access to tourist attractions was .036 and readiness, knowledge and understand on community was .000. Therefore, the activities in both aspects have an effect on the participation of the community ($P < .05$) and when considering the Beta value found that the readiness, knowledge and understand on community understanding show as the most level, followed by access to tourist attractions with Beta was -.275 and .585.

3. Comparison of public participation in the community in the ecotourism of Ban Wang Sai Community, Tham Yai, Thungsong district, Nakhon Si Thammarat, found that people with gender, age, status, education level and the length of stay is different Participation of people in the community in ecotourism management not different with statistical significance of ($P > .05$)

Keywords : elements of tourism, the participation of communities, ecotourism

^{1 and 2} Department of Management, Faculty of Management Technology, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Thung Song, Nakhon Si Thammarat.

³ Department of Finance, Faculty of Management Technology, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Thung Song, Nakhon Si Thammarat

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
กรณีศึกษา ชุมชนบ้านวังไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รับการสนับสนุน
ทุนอุดหนุนงานวิจัยประจำปีงบประมาณ 2561 คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลศรีวิชัย โดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากสมาชิกในชุมชนบ้านวังไทร ตำบลถ้ำใหญ่
อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้งานวิจัยในครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี
รวมถึงผู้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนอาจารย์และเจ้าหน้าที่งานวิจัยและบริการวิชาการทุกท่าน
ของคณะเทคโนโลยีการจัดการ ที่ให้คำแนะนำในการดำเนินงานวิจัยให้ประสบความสำเร็จได้เป็น
อย่างดี คุณประโยชน์ใดๆ ที่ได้จากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยมอบให้คุณพ่อ คุณแม่ ที่คอยให้กำลังใจ
รวมทั้งสั่งสอนพร้อมทั้งปลูกฝังคุณงามความดีและความอดทน ตลอดจนครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ได้
ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ให้กับผู้วิจัยตั้งแต่เด็กจนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้งานวิจัยฉบับนี้เสร็จ
สมบูรณ์ด้วยดี

บุปผชาติ แต่งเกลี้ยง
โพนมพร รักษาชล
สุวัฒนา พวงสุวรรณ
สิงหาคม 2562

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญรูปภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	3
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.4 ขอบเขตของโครงการวิจัย	4
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	5
1.6 กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย	6
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	7
2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยว	11
2.3 ความหมายและแนวคิดที่เกี่ยวกับแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว	13
2.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว	18
2.5 แนวคิดและความหมายของการท่องเที่ยว	20
2.6 องค์ประกอบการท่องเที่ยว	20
2.7 รูปแบบการท่องเที่ยว	22
2.8 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)	23
2.9 การท่องเที่ยวโดยชุมชน	26
2.10 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	28
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	32
3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา	33
3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา	34

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	34
3.5 การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ	36
3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล	37
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล	37
3.8 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	38
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	40
4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	41
4.3 ผลการวิเคราะห์การจัดการองค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนแบบมีส่วนร่วม ของชุมชน ในชุมชนบ้านบางไทร ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอร่องบัวทอง จังหวัด นครศรีธรรมราช	43
4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิง นิเวศ	49
4.5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอร่องบัวทอง จังหวัดนครศรีธรรมราช	51
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	58
5.2 อภิปรายผล	62
5.3 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย	63
5.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	64
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก แบบสอบถามประกอบงานวิจัย	
ภาคผนวก ข รูปภาพการลงพื้นที่	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 : แสดงจำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	42
ตารางที่ 2 : แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยภาพรวมทุกด้าน	44
ตารางที่ 3 : แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของของระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)	45
ตารางที่ 4 : แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของของระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Attractions and Accommodation)	46
ตารางที่ 5 : แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของของระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activity)	47
ตารางที่ 6 : แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านกิจกรรมบริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว (Ancillary)	48
ตารางที่ 7 : แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านความพร้อมและความรู้ความเข้าใจของชุมชน	48
ตารางที่ 8 : แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราชเกี่ยวข้อง	50

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 9 : แสดงผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ระหว่างองค์ประกอบสำหรับการท่องเที่ยว (ในด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมบริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว และด้านความพร้อมและความรู้ ความเข้าใจชุมชน) กับการมีส่วนร่วมของชุมชนของชุมชนบ้านวังไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช	50
ตารางที่ 10 : แสดงผลการวิเคราะห์ R^2 และค่า Durbin-Watson ระหว่างองค์ประกอบสำหรับการท่องเที่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนของชุมชนบ้านวังไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช	51
ตารางที่ 11 : แสดงค่าสถิติการทดสอบการเปรียบเทียบข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ (n = 90)	53
ตารางที่ 12 : แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของการเปรียบเทียบข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 90)	54
ตารางที่ 13 : แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 90)	55
ตารางที่ 14 : แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามระดับการศึกษา (n = 90)	56
ตารางที่ 15 : แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของการเปรียบเทียบข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามระยะเวลาในการพักอาศัยของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 90)	57

สารบัญญรูปภาพ

ภาพที่ 1 : กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย	หน้า 6
ภาพที่ 2 : องค์ประกอบการท่องเที่ยว	22

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในการบริหารจัดการ (Community-based Tourism) หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า Host Management ซึ่งในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมาได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว และในอนาคตมีแนวโน้มที่จะเติบโตขึ้นเป็นเครือข่ายมากขึ้นทั้งนี้รูปแบบของการจัดการโดยชุมชนถูกคาดหวังว่าเป็นวิธีการจัดการท่องเที่ยวแบบหนึ่งที่มีศักยภาพ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ และสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งทรัพยากรการท่องเที่ยวในตัวเอง ดังที่คณะรัฐมนตรีมีมติ ได้เห็นชอบแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 - 2564) จะประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์หลัก ซึ่งในยุทธศาสตร์ข้อที่ 1 การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน และข้อที่ 3 การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีประเด็นการสร้าง ความตระหนักรู้และการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคประชาชนและชุมชนท้องถิ่น นอกจากนี้การวางแผนการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวควรคำนึงถึงมิติทางสังคม วัฒนธรรมควบคู่ไป กับมิติทางเศรษฐกิจ รวมทั้งมิติด้านความปลอดภัยเป็นสำคัญ โดยควรให้ความสำคัญกับการกำหนด มาตรการในการส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง ตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชนและผู้ประกอบการในพื้นที่มีบทบาทในการวางแผน พัฒนา และบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ทั้งในระดับจังหวัดและท้องถิ่นเพื่อสร้างจิตสำนึกในความเป็น เจ้าของและความหวงแหนในมรดกชุมชน (สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2560)

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดในประเทศไทย มีประชากรมากที่สุดในภาคใต้และมีขนาดพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ 2 ของภาคใต้ (รองจากสุราษฎร์ธานี) ซึ่งจังหวัดนครศรีธรรมราชได้รับการ ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ตามสโลแกน 10 ที่เที่ยวเมืองต้องห้ามพลาด นครศรีธรรมราช นครสองธรรม ซึ่งหมายความถึง จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นแหล่งของธรรมะ ซึ่งมี ศาสนสถานที่สำคัญคือ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร สถานที่สำคัญทางศาสนาและยังมีวัดวาอาราม อื่นๆ รวมถึงพิพิธภัณฑ์ และประวัติศาสตร์ ให้ผู้สนใจได้เยี่ยมชมวัฒนธรรมประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ที่ชาว นครได้ยึดถือปฏิบัติต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันล้วนทรงคุณค่าแก่การศึกษา และได้มีส่วนร่วมส่งเสริมการ อนุรักษ์เพื่อส่งต่อสิ่งดีงามเหล่านี้ไปยังอนุชนรุ่นหลังต่อไป นอกจากนี้ยังมีธรรมชาติที่สวยงามเหมาะแก่ การท่องเที่ยว เนื่องจากริมฝั่งอ่าวไทยมีพื้นที่ชายฝั่งยาวราว 225 กม. ประกอบด้วยชายหาด ป่าชายเลน ตอนกลางของพื้นที่เป็นเทือกเขาทอดตัวยาวตามแนวเหนือใต้ความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่าในแถบ

เพื่อเขาทำให้เป็นแหล่งน้ำสำคัญเกิดเป็นน้ำตกที่สวยงามมากมายกระจายไปแทบทุกอำเภอ มีเส้นทางเดินป่าและกิจกรรมท่องเที่ยวไว้รองรับนักท่องเที่ยว เช่น ล่องแก่ง เดินป่า ปีนเขาทางด้านชายทะเล บริเวณอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะทะเลใต้ มีที่ท่องเที่ยวที่พักผ่อนมากมาย การเดินทางที่สะดวกที่พักรักที่พร้อมพร้อม ทำให้เป็นที่นิยมของนักเดินทางทั่วไป แบ่งการปกครองออกเป็น 23 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง นครศรีธรรมราช อำเภอทุ่งสง อำเภอร่อนพิบูลย์ เป็นต้น

อำเภอทุ่งสงซึ่งเป็นอำเภอที่ตั้งอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นอำเภอที่มีความเจริญเป็นอันดับสองของจังหวัดนครศรีธรรมราช รองจากอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอทุ่งสงมีประวัติความเป็นมายาวนาน ปรากฏตามตำนานเมืองนครศรีธรรมราชว่าเคยเป็นแขวงขึ้นอยู่ในปกครองของเมืองนครศรีธรรมราชตั้งแต่สมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ เมื่อได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองจากมณฑลเป็นจังหวัด เมื่อ พ.ศ. 2440 ได้จัดตั้งเป็นอำเภอทุ่งสงขึ้นกับจังหวัดนครศรีธรรมราช นอกจากนี้อำเภอทุ่งสงถือเป็นศูนย์กลางการขนส่งคมนาคมของภาคใต้ มีสถานีรถไฟชุมทางทุ่งสง ถนนสายเอเชียตัดผ่าน ผู้คนจำนวนมากเข้ามาซื้อขายสินค้าเกษตร จับจ่ายใช้สอยสินค้าอุปโภคบริโภคหรือใช้บริการส่วนราชการต่างๆ นอกจากนี้ในแต่ละวันจะมีผู้คนมากมาย ใช้ทุ่งสงเพื่อสัญจรไปมา แต่ยังมีได้สัมผัสถึงเสน่ห์ของเมืองแห่งนี้ อย่างแท้จริง (เทศบาลเมืองทุ่งสง, 2559) อำเภอทุ่งสงแบ่งเขตการปกครองตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ออกเป็น 13 ตำบล ได้แก่ ตำบลปากแพรก อำเภอฉ่ำใหญ่ อำเภอที่วัง เป็นต้น ซึ่งตำบลฉ่ำใหญ่ก็เป็นหนึ่งสิบสามตำบลของอำเภอทุ่งสง ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสลับภูเขา มีป่าไม้ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารหลายสาย ภูมิอากาศมี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนพฤษภาคม และฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึงเดือนมกราคม สภาพดินส่วนใหญ่เหมาะแก่การเพาะปลูก ทำสวน โดยเฉพาะสวนผลไม้และสวนยางพารา ซึ่งภายในตำบลฉ่ำใหญ่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ น้ำตกโยง น้ำตกปลิว ถ้ำพระหอ เป็นต้น และมีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 10 หมู่บ้าน

ชุมชนบ้านวังไทร ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 6 ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านประวัติความเป็นมานั้นเริ่มต้นจากชาวบ้านย้ายถิ่นฐานตั้งรกรากในพื้นที่แห่งนี้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 จนถึงปัจจุบัน และมีสภาพภูมิศาสตร์ยังคงมีความสมบูรณ์ทางธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นพันธุ์ไม้ให้ศึกษาธรรมชาติ และเส้นทางเดินป่า เส้นทางเดินสำรวจธรรมชาติต้องเดินผ่านถ้ำแล้วจึงจะทะลุไปยังพื้นที่ป่าธรรมชาติ มีต้นไม้ขนาดใหญ่ เหมาะสำหรับการเดินป่าและการจัดกิจกรรมในขณะเดินป่า เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based Tourism) เพราะนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับธรรมชาติที่แท้จริง โดยเฉพาะนักนิยมไพร นักอนุรักษ์ธรรมชาติ นักเรียน นักศึกษาและบุคคลทั่วไป เนื่องจากเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่าทางธรรมชาติและแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และยังเป็นแหล่งต้นน้ำที่จะไหลเข้าสู่พื้นที่อำเภอทุ่งสง โดยลงไปยังคลองบ้านวังยวน นอกจากสภาพทางธรรมชาติจะมีความน่าสนใจแล้ว

ประธานชุมชนและสมาชิกของชุมชนมีมุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนาแหล่งพื้นที่ให้เป็นแหล่งรองรับการเข้ามาของนักท่องเที่ยว เนื่องจากมีความสามารถในการนำนักท่องเที่ยวเดินป่า และมีความรู้ความชำนาญในพื้นที่เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นเส้นทางเดินป่า ชื่อสัตว์ที่สามารถพบเห็นได้ในพื้นที่และชื่อพันธุ์ไม้ต่างๆ นอกจากนี้ยังมีความรู้ด้านประวัติศาสตร์และเรื่องราวของพื้นที่เป็นอย่างดี และประการสำคัญที่สุดคือสมาชิกในชุมชนมีอุปนิสัยที่สุภาพและมีความกระตือรือร้นในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวส่งผลให้นักท่องเที่ยวที่เคยมาเที่ยวเกิดความประทับใจ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นสมาชิกชุมชนบ้านวังไทรต้องการพัฒนาแหล่งชุมชนแห่งนี้ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน เนื่องจากชาวบ้านในพื้นที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาชุมชนและมีการรักษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นอย่างดี มีการรวมตัวจัดตั้งเป็นกลุ่ม และเข้าร่วมกิจกรรมของทางภาครัฐอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนสภาพแวดล้อมของชุมชนมีความเป็นธรรมชาติ เนื่องจากชาวบ้านในชุมชนมีการอนุรักษ์ธรรมชาติ ดูแลและไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ และมีจัดทำโครงการฝายมีชีวิตภายในชุมชน ทำให้ระบบนิเวศชุมชนมีสภาพความสมบูรณ์ รวมถึงยังมีศักยภาพในการใช้เป็นห้องเรียนธรรมชาติ เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถทำการศึกษาได้เห็นถึงสภาพความจริงได้รับความรู้จากประสบการณ์จริง ก่อให้ผู้เรียนสามารถเปิดโลกทัศน์ มุมมองใหม่ๆ ในการเรียนจากธรรมชาติและบุคคลในชุมชนแห่งนี้

แต่อย่างไรก็ตามชุมชนบ้านวังไทร ยังต้องการองค์ความรู้ทางด้านจัดการเพื่อพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน และยังขาดการประชาสัมพันธ์เพราะส่วนใหญ่มีเพียงบุคคลในชุมชนหรือชาวบ้านใกล้เคียงใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยที่สมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม รวมถึงข้อมูลพื้นฐานที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนบ้านวังไทร เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านวังไทรและแหล่งท่องเที่ยวชุมชนอื่นๆ อย่างยั่งยืนในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

4.1 เพื่อศึกษาการจัดการองค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ในชุมชนบ้านบางไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอยะรัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.2 เพื่อศึกษาการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอยะรัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอยะรัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนบ้านวังไทร ตำบลลำใหญ่ อำเภอร่องบัวทอง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. ทราบข้อมูลพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านวังไทร ตำบลลำใหญ่ อำเภอร่องบัวทอง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. ประโยชน์ทางการจัดการการท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน ผู้บริหารองค์กรบริหารส่วนตำบลหรือผู้นำองค์กรบริหารส่วนจังหวัดสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความคิดเห็นและความต้องการของชุมชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของชุมชนในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวต่อไปในอนาคต
4. เป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมของชุมชนในการเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนบ้านวังไทร ตำบลลำใหญ่ อำเภอร่องบัวทอง จังหวัดนครศรีธรรมราชให้มีความชัดเจน ยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน
5. เป็นข้อมูลสนับสนุนให้หน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ได้นำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้ในการวางแผนและเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยภาครัฐ เพื่อรองรับนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทย

1.4 ขอบเขตของโครงการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้มีการกำหนดแนวทางการศึกษา เป็น 2 แนวทางดังนี้

1.1 การศึกษาเบื้องต้น (Primary research) ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าจากตำรา บทความ รายงาน ทฤษฎี แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การบริหารจัดการการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา

1.2 การศึกษาภาคสนาม (Field research) คณะผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงการจัดการของชุมชนเพื่อให้มีความเหมาะสมในการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญต่อกลุ่มคณะกรรมการบริหารจัดการของชุมชน และสมาชิกให้ชุมชนเป็นผู้ให้ข้อมูล

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการทำวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้เฉพาะพื้นที่ชุมชนบ้านวังไทร ตำบลลำใหญ่ อำเภอร่องบัวทอง จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร คือ ชาวบ้านในชุมชนบ้านวังไทร จำนวน 32 หลังคาเรือน ประชากรทั้งสิ้น 107 คน (เทศบาลตำบลถ้ำใหญ่, 2559)

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การท่องเที่ยว หมายถึง การท่องเที่ยวเป็นการใช้เวลาว่างของมนุษย์เพื่อแสวงหาความสุขและความเพลิดเพลินจากแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยือนเป็นการช่วยผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าและความเครียด ทำให้สุขภาพทางกายและจิตใจสดชื่นดีขึ้น พร้อมทั้งจะกลับไปเผชิญกับภารกิจต่างๆ และการดำรงชีวิตที่จำใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ การท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้มีการศึกษาเรียนรู้ประสบการณ์ความแปลกใหม่ตลอดเวลาการเดินทางและช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ชีวิตในด้านต่างๆ และเข้าใจสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยือนดีขึ้น

ข้อมูลพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง ข้อมูลพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวที่มีรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะทางธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่นเพื่อชื่นชม ศึกษา เรียนรู้และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณและสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชน

องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง แหล่งหรือสถานที่ที่สามารถส่งเสริมหรือพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างสมบูรณ์ ประกอบด้วย ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมบริการเบ็ดเตล็ด และด้านความพร้อมและความรู้ความเข้าใจของชุมชน

การจัดการ หมายถึง การจัดทำให้กลุ่มบุคคลในองค์กรมีการทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันขององค์กร การจัดการประกอบด้วยการวางแผน การจัดการองค์กร การสรรบุคลากร การนำหรือการสั่งการ และการควบคุมองค์กรหรือความพยายามที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน การจัดการทรัพยากรประกอบด้วยการใช้งานและการจัดวางทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรการเงิน ทรัพยากรเทคโนโลยี และทรัพยากรธรรมชาติ และยังช่วยการบริหารให้กับองค์กรต่างให้เจริญรุ่งเรือง

1.6 กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

2.1 แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

2.1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นคำที่นักวิชาการหลายท่านอ้างถึงกลุ่มเป้าหมายและชุมชนในกิจกรรมนั้น ๆ สุทธิ เสริฐศรี (2558) และ ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2506) กล่าวว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจจะตีกรอบได้แตกต่างกัน แต่เดิมรัฐมองในแง่ของการเน้นการมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำงาน และร่วมบำรุงรักษามากกว่าร่วมสมทบด้านวัตถุและการเงิน ซึ่งอาจมีความจำเป็นอยู่ก็ตาม โดยภาพรวมแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา” นั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องต่อไปนี้

- 1) การร่วมมือในการศึกษาปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการของชุมชน
- 2) ร่วมมือในการคิดวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในชุมชน
- 3) ร่วมกำหนดทิศทาง แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง
- 4) ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด ให้ได้ประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม
- 5) ร่วมมือในการพัฒนาทรัพยากรที่มีขีดจำกัดเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2531) กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า “เป็นกระบวนการในการดำเนินระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและแก้ปัญหาทางการท่องเที่ยวของชุมชน นอกจากนั้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการวางแผนพัฒนาดังกล่าวสามารถนำไปลงมือปฏิบัติตามแผนการนั้นๆ ได้”

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2538). กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอน ของโครงการหรืองานพัฒนา โดยเฉพาะในส่วนของอำนาจในการตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบการมีส่วนร่วมจะเป็นเครื่องมือที่ประกันว่า สิ่งที่มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการมากที่สุด โดยระบุถึงกระบวนการพัฒนาชนบทไว้ 5 ขั้นตอนคือ

1) การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และศึกษาชุมชนเพื่อนำไปสู่การค้นหาปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ตลอดจนการจัดลำดับของปัญหาและการคัดเลือกปัญหาที่จะแก้ไขตามลำดับก่อนหรือหลัง

2) การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา

- 3) การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีและวางแผนในการแก้ปัญหา
- 4) การมีส่วนร่วมในการดำเนินตามแผน เช่น การสละแรงงานและทรัพยากรต่าง ๆ
- 5) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ยูวัฒน์ วุฒิเมธี (2546) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน ว่า “การให้ประชาชนคิดริเริ่มในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน การพิจารณาการตัดสินใจ การร่วมในการปฏิบัติและรับผิดชอบเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อันมีผลกระทบต่อตัวของประชาชน การมีส่วนร่วมเป็นแนวทางที่ทำให้ประชาชนเกิดความมั่นใจ เชื่อมมั่นในการพัฒนาชุมชน ทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ”

องค์การอนามัยโลกมีการนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ว่ารูปแบบที่แท้จริงหรือสมบูรณ์นั้นมี 4 ขั้นตอน คือ

- 1) การวางแผน ประชาชนจะต้องวิเคราะห์สิ่งที่เป็นปัญหา จัดลำดับสิ่งสำคัญตั้งเป้าหมายการการใช้ทรัพยากร กำหนดรูปแบบการติดตามและประเมินผลและการตัดสินใจ
- 2) การดำเนินกิจกรรม ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดสรรงบประมาณ
- 3) การใช้ประโยชน์คนในชุมชนต้องสามารถนำเอากิจกรรมใหม่ๆ มาทำให้เกิดประโยชน์ในพื้นที่ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเองและการควบคุมทางสังคม
- 4) การได้รับประโยชน์ประชาชนจะต้องมีการแบ่งผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน ไม่มีการลำเอียงกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

สากล สติวิทยานันท์ (2542, หน้า 38) ได้ให้แนวคิดสำคัญ การมีส่วนร่วม 3 ประการที่ได้เสนอไว้ดังนี้

- 1) ความสนใจและความห่วงใยกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลส่วนบุคคลที่บังเอิญต้องกัน กลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม
- 2) ความเดือดร้อนและความไม่พอใจร่วมกัน ที่มีอยู่ต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้น ผลักดันให้พุ่งไปสู่การรวมกลุ่ม วางแผนและลงมือกระทำร่วมกัน
- 3) การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนให้ไปในทิศทางที่พึงปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันนี้จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความริเริ่ม กระทำการที่ตอบสนองความเห็นชอบของตนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นๆ

นำชัย ทุนผล (2542) การมีส่วนร่วมของประชาชน (People Participation) นั้น ได้สรุปความหมายว่า “เป็นกระบวนการที่สมาชิกของชุมชนมีการกระทำออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม เพื่อเป็นอำนาจในการต่อรองทางการเมืองและเศรษฐกิจ

เพื่อใช้ในการปรับปรุงสถานภาพของชุมชน หรือเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการระบุปัญหาที่พบและร่วมมือกันให้กิจกรรมนั้นลุล่วง เพื่อประโยชน์ของชุมชน โดยไม่ต้องคอยพึ่งพาความช่วยเหลือจากภาครัฐหรือเอกชน”

2.1.2 แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน

1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการระบุปัญหา และสาเหตุของปัญหา ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าประชาชนไม่มีบทบาทในการระบุปัญหา และความต้องการแล้ว โครงการทุกอย่างก็จะมีประโยชน์เพราะโครงการที่ออกมาไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ อีกทั้งประชาชนไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมดังกล่าว ก็จะทำให้ไม่บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการกิจกรรม เพื่อให้ประชาชนได้มีบทบาทในการระบุปัญหาและขั้นตอนต่อไปคือ การร่วมกันวางแผนโครงการดำเนินกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาของตัวเอง แต่อย่างไรก็ตามนักพัฒนาหรือผู้มีความรู้ในแผนควรจะไปช่วยในการวางแผนเพื่อให้แผนนั้นมีประสิทธิภาพ แต่ไม่ใช่ นักพัฒนาเหล่านั้นที่วางแผนเองทั้งหมด เพราะจะทำให้เกิดผลกระทบตามมาคือ ประชาชนไม่สามารถแก้ไขหรือตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาได้

3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน เมื่อประชาชนมีความรู้สึกว่ามีความเป็นเจ้าของในกิจกรรมนั้นๆ ผลที่ตามมาคือ ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่วางไว้ นักพัฒนาควรกระตุ้นประชาชนให้มีส่วนร่วมในการลงทุนในรูปแบบของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ตามกำลังความสามารถของประชาชน จะทำให้การดำเนินงานเหล่านั้นเป็นการเสริมสร้างให้ประชาชนมีการทำงานร่วมกัน

4) การมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผลนั้นจะทำให้ประชาชนได้มีการประเมินตนเองว่าผลงานที่ทำไปนั้นได้รับผลดีหรือผลประโยชน์มากน้อยเพียงใด และอุปสรรคต่างๆ ที่ได้รับจากการดำเนินงานนั้นเป็นอย่างไร การที่ประชาชนมีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมินนั้นจะทำให้เห็นว่าแต่ละกิจกรรมที่พวกเขาทำนั้นมีผลดีหรือไม่ดีอย่างไร สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น มันจะประสบปัญหาในการมีส่วนร่วมการวางแผนของประชาชน เนื่องจากตัวประชาชนเองขาดความรู้ความเข้าใจในการวางแผน อย่างไรก็ตามแนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ให้ความสำคัญถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินการวางแผนกิจกรรมของประชาชน เพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของในกิจกรรมต่าง ๆ จะนำมาซึ่งความสำเร็จในการร่วมมือ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและสถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่า “แนวคิดการมีส่วนร่วม เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักได้เสนอเป็นแนวทางในการส่งเสริมและการพัฒนาไว้ดังนี้

1) การพัฒนาแผนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนรวมถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่น เอกชนและประชาชนทั่วไปในการลงทุน การผลิตสินค้าและบริการ ทั้งนี้ต้องมีความเสมอภาค เป็นธรรมในกรอบที่เหมาะสม สอดคล้องกับการพัฒนาด้านอื่นๆ และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

2) สนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในรูปแบบองค์กรหรือคณะกรรมการระดับชาติภูมิภาคและท้องถิ่น โดยมีเครือข่ายครอบคลุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกส่วนและทุกระดับ โดยให้องค์กรมีอำนาจในการตัดสินใจและดำเนินการอย่างอิสระ

3) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจ และติดตามประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งปรับทัศนคติและปรับปรุงขีดความสามารถของหน่วยงานภาครัฐ ให้สามารถร่วมมือและเกื้อหนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น

4) ส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรพัฒนาเอกชนและประชาชน ทั้งที่เป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล

5) พัฒนากฎหมายและระบบงบประมาณของภาครัฐ ทำให้สามารถส่งเสริมและเอื้ออำนวยต่อการประสานความร่วมมือของหน่วยปฏิบัติทุกระดับกับประชาชน ท้องถิ่น ตลอดจน กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ในการให้ชุมชนมีโอกาสควบคุม กำกับ ดูแล และจัดการทรัพยากรด้วยตนเอง

6) สนับสนุนศักยภาพของคน โดยการเพิ่มความรู้และทักษะในการจัดการพัฒนาการดำเนินธุรกิจด้านการท่องเที่ยว การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับชุมชนให้กว้างมากขึ้น

7) สนับสนุนการปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้มแข็งมีประสิทธิภาพ ในการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาทางสังคมให้มีโอกาสเข้าช่วยเหลือ และยกระดับการมีส่วนร่วมจนการจัดตั้งองค์กรชุมชนของประชาชนอย่างสร้างสรรค์

8) สนับสนุนการพัฒนาเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาทางสังคมให้มีโอกาสในการเข้าช่วยเหลือ และยกระดับการมีส่วนร่วมจนการจัดตั้งองค์กรชุมชนของประชาชนอย่างสร้างสรรค์

กิจกรรมที่มีการเข้าร่วมของประชาชนโดยการแก้ไขดำเนินการของชุมชน สามารถทำได้โดยตรงด้วยการวางแผนโครงการ ร่วมปฏิบัติงานในลักษณะของการเสียสละแรงงาน บริจาคเงิน และร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์และร่วมติดตามประเมินผลด้วยความสมัครใจ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาสาธารณประโยชน์ในชุมชน หรือโดยอาจร่วมผ่านตัวแทน เช่น ผู้นำชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล องค์กรบริหารส่วนจังหวัด องค์กรบริหารส่วนตำบล หรือองค์กรอื่นๆ ที่จะนำชุมชนไปสู่ความเข้มแข็ง ความจำเป็นในการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งได้

2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยว

เลวิตท์ (พิบูล ทีปะปาล, 2543 : 109 อ้างจาก Levitt. n.d.) ได้กล่าวไว้ว่า ก่อนที่มนุษย์จะแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาจะมีมูลเหตุที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมเสมอ ซึ่งมูลเหตุดังกล่าวจะเป็นตัวกระตุ้น เร่งเร้าจิตใจทำให้เกิดความต้องการและจากความต้องการจะทำให้เกิดแรงจูงใจให้แสดงพฤติกรรมในที่สุด ซึ่งมีลักษณะเป็นขั้นตอนหรือเป็นกระบวนการ เรียกว่า “กระบวนการของพฤติกรรม” (Process of Behavior) 3 ประการดังนี้

1. พฤติกรรมจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีสาเหตุทำให้เกิด (Behavior is caused) ซึ่งหมายความว่า การที่คนเราจะแสดงพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดออกมานั้นจะต้องมีสาเหตุทำให้เกิดและสิ่งที่เป็นสาเหตุก็คือความต้องการที่เกิดขึ้นในตัวคนนั่นเอง

2. พฤติกรรมจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีสิ่งจูงใจหรือแรงกระตุ้น (Behavior is motivated) คือ เมื่อคนเรามีความต้องการเกิดขึ้นแล้ว คนก็ปรารถนาที่จะบรรลุถึงความต้องการนั้นจนกลายเป็นแรงกระตุ้นหรือแรงจูงใจให้แสดงพฤติกรรมต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการที่เกิดขึ้น

3. พฤติกรรมที่เกิดขึ้นย่อมมุ่งไปสู่เป้าหมาย (Behavior is goal-directed) หมายถึง การที่คนแสดงพฤติกรรมอะไรออกมานั้น มิได้กระทำไปอย่างเลื่อนลอยโดยปราศจากจุดมุ่งหมายหรือไร้ทิศทางตรงข้ามกลับมุ่งไปสู่เป้าหมายที่แน่นอนเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จแห่งความต้องการของตน อย่างไรก็ตามแม้ว่ากระบวนการของพฤติกรรมของคนจะมีลักษณะคล้ายๆ กัน แต่รูปแบบพฤติกรรมของคนก็แสดงออกในสถานการณ์ต่างๆ ที่เขาเผชิญมีลักษณะแตกต่างกันทั้งนี้เกิดจากสาเหตุหลายปัจจัยทั้งปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม สังคมและจิตวิทยา ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาแตกต่างกัน

2.2.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

1. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ (Demographic Factor) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากกลุ่มประเทศที่มีประชากรมากๆ การแสดงออกของนักท่องเที่ยวโดยมากแล้วจะแตกต่างจากท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากประเทศที่มีประชากรน้อยๆ เช่น นักท่องเที่ยวจากประเทศจีนซึ่งมีประชากรมากเป็นอันดับหนึ่งของโลก คือกว่า 1 พันล้านคน ผู้ที่สามารถมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่ดีเพียงพอในการเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศได้ย่อมเป็นกลุ่มที่อยู่ในระดับกลางถึงระดับสูงในสังคม การแสดงออกทางพฤติกรรมต่างๆ ย่อมแตกต่างหรือตรงกันข้ามกับนักท่องเที่ยวจากประเทศสิงคโปร์ซึ่งมีประชากรอยู่ที่ประมาณหกล้านคน เป็นต้น

2. ปัจจัยทางเทคโนโลยี (Technology Factor) ปัจจัยทางเทคโนโลยีได้แก่ ปัจจัยในการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวรวมถึงการให้บริการด้านความสะดวกสบายต่อนักท่องเที่ยวด้วย เช่น เทคโนโลยีทางการสื่อสาร ได้แก่ระบบการจอง สำรองที่นั่งบนเครื่องบิน การออกบัตรโดยสาร

ของสายการบินต่างๆ โดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ที่เรียกว่า CRS (Computer Reservation System) ส่งผลถึงความสะดวกสบาย รวดเร็ว นักท่องเที่ยวย่อมมีความมั่นใจและแสดงถึงความมั่นคงของผู้ให้บริการด้วย

3. ปัจจัยทางการเมือง (Political Factor) ปัจจัยทางการเมือง เป็นปัจจัยที่กระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยเฉพาะต่อนักท่องเที่ยว ด้วยเหตุที่นักท่องเที่ยวโดยมากเดินทางท่องเที่ยวด้วยเหตุผลหลัก คือ การพักผ่อนหย่อนใจ ดังนั้นนักท่องเที่ยวย่อมไม่นิยมที่จะเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดปัญหาทางการเมือง เช่น ประเทศอิสราเอล ที่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามมากอีกทั้งยังมีศาสนสถานที่สำคัญทางศาสนาคริสต์ ที่นักแสวงบุญนิยมเดินทางไปเยี่ยมชม แต่ก็เกิดปัญหาทางการเมืองอยู่ตลอดเวลา ทำให้เกิดความไม่ปลอดภัย ความไม่สะดวกในการเดินทางไปท่องเที่ยวหรือไปแสวงบุญ ด้วยเหตุผลที่นักท่องเที่ยวไม่ทราบว่าเกิดปัญหาขึ้นเมื่อใดและมีเหตุการณ์ก่อวินาศกรรมของชาวปาเลสไตน์ตลอดเวลา ทำให้ปริมาณนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าไปในอิสราเอลมีจำนวนไม่มากนัก

4. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (Economic Factor) เศรษฐกิจนับเป็นปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดการท่องเที่ยว และบ่งบอกพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวแต่ละชาติได้ด้วย หากนักท่องเที่ยวกลุ่มใดที่เดินทางมาจากประเทศที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจดี เช่น นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นมักถูกจัดอยู่ในอันดับต้นๆ ที่เป็นที่ต้องการของเกือบทุกประเทศ การแสดงออกด้านพฤติกรรมการใช้จ่ายจะใช้ไปในทุกๆ ด้าน เช่น ด้านที่พัก ด้านอาหาร ด้านนันทนาการ ด้านท่องเที่ยว ด้านการซื้อของที่ระลึกจะเลือกใช้บริการอยู่ในโรงแรมหรือแหล่งท่องเที่ยวระดับสูง เป็นต้น ตรงกันข้ามกับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากกลุ่มประเทศที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่ไม่ค่อยดีทำให้การแสดงออกของนักท่องเที่ยวถูกจำกัดศักยภาพในการเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้งก็จะใช้จ่ายในระดับกลางถึงต่ำ

5. ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม (Socio-Cultural Factor) ปัจจัยด้านนี้นับว่ามีผลกระทบมากต่อการแสดงออกของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวถูกปัจจัยทางด้านสังคมและวัฒนธรรมหล่อหลอมมาตลอดและถ่ายทอดออกมาเป็นทัศนคติของกลุ่มคนเหล่านั้น ทัศนคติและวัฒนธรรมของท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจะเป็นตัวกำหนดรสนิยมและค่านิยมในการเดินทาง การซื้อสินค้า การเดินทางท่องเที่ยวของคนกลุ่มนั้นๆ ซึ่งมีผลต่อการปรับปรุงผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวจะอยู่ในระดับใดและรูปแบบใด

2.2.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

พรทิพย์ บุญเที่ยงธรรม (2555) นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของของนักท่องเที่ยว หมายถึง บทบาทของนัก ท่องเที่ยวที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเที่ยว ซึ่งกระบวนการซื้อของผู้บริโภคมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระตุ้นและตอบสนองของพฤติกรรมการบริโภค

ของนักท่องเที่ยว โดยเห็นได้ว่าสิ่งกระตุ้น (Input) ได้แก่ ผลกระทบการท่องเที่ยวทุกประเภท ตลอดจนการให้บริการของธุรกิจสินค้าและบริการเหล่านี้มีการแข่งขันสูง และเป็นแรงกระตุ้นสำคัญที่มีผลให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจ แสวงหาข้อมูลจากสื่อต่างๆ ตลอดจนได้รับข้อมูลเพิ่มเติมจากบุคคลใกล้ชิด เช่น ครอบครัว กลุ่มอ้างอิง ประกอบกับการเรียนรู้ แรงจูงใจ ประสบการณ์และทัศนคติของตน การกลั่นกรองข้อมูลซึ่งอยู่ในกระบวนการตัดสินใจ ทำให้เกิดการรับรู้ (Perception) และนำไปสู่การพยายามหาทางตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของตนโดยการซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวและโรงแรมที่เลือกสรรแล้ว การตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการนับว่าเป็นการตอบสนอง (Output) จากสิ่งกระตุ้นและกระบวนการต่างๆ ตั้งแต่ต้น และถ้าสินค้าและบริการสามารถตอบสนองความจำเป็นและความต้องการได้ นักท่องเที่ยวได้รับความพอใจจะเพิ่มประสบการณ์ทางบวกมากขึ้นและทำให้เกิดการซื้อซ้ำ (เดินทางมาเที่ยวและใช้บริการอีก) แต่ถ้าไม่พอใจก็จะกลายเป็นประสบการณ์ลบ และไม่กลับมาท่องเที่ยวอีกแม้ว่าจะมีเส้นทางการท่องเที่ยวที่ดีกว่า

ดังนั้นการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จะช่วยให้เข้าใจถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการของนักท่องเที่ยว ช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถหาหนทางแก้ไขพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในสังคมได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งสอดคล้องกับความสามารถในการตอบสนองของธุรกิจการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น และยังสามารถตอบสนองกับความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้มากที่สุด

2.3 ความหมายและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว

2.3.1 ความหมายของแรงจูงใจ

การจูงใจหรือแรงจูงใจ (Motivation) หมายถึง ความต้องการที่เกิดขึ้นจากการถูกกระตุ้นหรือยั่วให้บุคคลเคลื่อนไหว หรือแสดงพฤติกรรมไปยังจุดหมายปลายทาง หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีแรงจูงใจเป็นแรงผลักดันให้แสดงพฤติกรรมออกมา เช่น แรงจูงใจในการแสวงหาอาหาร แรงจูงใจในการเดินทางไปพักผ่อน

การจูงใจ (Motivation) คือบางสิ่งบางอย่างที่อยู่ในตัวบุคคล ซึ่งเป็นต้นเหตุในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการ ซึ่งสิ่งจูงใจจะเป็นสิ่งที่ทำหน้าที่ในการสั่งการระบบปฏิบัติตอบสนองของบุคคลต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม และสิ่งจูงใจยังเป็นเครื่องมือที่ทำหน้าที่ชี้แนะพฤติกรรมของผู้บริโภคให้มุ่งไปสู่เป้าหมายที่เกิดขึ้นภายในความคิดจนสามารถบังคับหรือผลักดันให้บุคคลมุ่งทำกิจกรรมต่างๆ ที่จะนำไปสู่การตอบสนองความต้องการหรือบรรลุถึงเป้าหมายได้ (อดุลย์ จาตุรงค์กุล และ ดลยา จาตุรงค์กุล, 2549)

แรงจูงใจของนักท่องเที่ยว หมายถึง เครือข่ายทั้งหมดของพลังทางวัฒนธรรมและพลังทางชีววิทยา ซึ่งเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ส่วนที่เป็นพลังด้านจิตวิทยาคือ ความต้องการพักผ่อนจากความเหน็ดเหนื่อยจากการทำงาน ต้องการได้เห็นสิ่งที่แปลกใหม่เพื่อลดความวิตกกังวล ส่วนพลังทางสังคมจะเป็นความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้ไปเห็นสิ่งมหัศจรรย์อย่างหนึ่งของโลก

แรงจูงใจทางการท่องเที่ยว จึงหมายถึง สิ่งที่กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยว เพื่อสนองความต้องการของตนเอง หรือหมายถึง พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีเป้าหมายชัดเจน เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นบางอย่างของแต่ละบุคคลทางการท่องเที่ยว

พฤติกรรมที่มีเป้าหมายนี้จะมีแรงจูงใจเป็นตัวผลักดันรวมอยู่ด้วย จึงส่งเสริมเร่งเร้าให้บุคคลเดินทางมากขึ้น และยังมีอิทธิพลที่ทำให้แต่ละบุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านพฤติกรรมการบริโภคสินค้า รวมทั้งการบริการทางการท่องเที่ยว และพฤติกรรมทางสังคมที่ผู้ให้บริการต้อนรับ สนใจศึกษา และมุ่งหวังที่จะตอบสนองความต้องการจำเป็นเพื่อสร้างความพอใจสูงสุดให้แก่นักท่องเที่ยวจนมีความพร้อมและความพึงใจที่จะกลับมาเยี่ยมเยือนแหล่งท่องเที่ยวเดิมอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งการท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นได้นั้นนักท่องเที่ยวจะต้องมีสิ่งบันดาลใจ

2.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว

ฉลองศรี พิมลสมพงษ์ (2544) กล่าวว่า พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว เป็นพฤติกรรมที่มีเป้าหมายชัดเจน เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นบางอย่างของแต่ละบุคคลทางการท่องเที่ยว พฤติกรรมที่มีเป้าหมายนี้จะมีแรงจูงใจเป็นตัวผลักดันรวมอยู่ด้วยจึงส่งเสริมเร่งเร้าให้บุคคลเดินทางมากขึ้น และยังมีอิทธิพลที่ทำให้แต่ละบุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไป ทั้งในด้านพฤติกรรมการบริโภคสินค้าและการบริการทางการท่องเที่ยว และพฤติกรรมทางสังคมที่ให้ผู้บริการต้อนรับสนใจศึกษาและมุ่งหวังที่จะตอบสนองความต้องการในสิ่งจำเป็นเพื่อสร้างความพอใจสูงสุดให้แก่นักท่องเที่ยว จนมีความพร้อมและความพึงใจที่จะกลับมาเยี่ยมเยือนแหล่งท่องเที่ยวเดิมอีกครั้งหนึ่ง

Pizam and Mansfield (1999) กล่าวว่า การศึกษาส่วนใหญ่แรงจูงใจมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจตัดสินใจของนักท่องเที่ยวเนื่องจากแรงจูงใจส่งผลต่อเวลา สถานที่ และประเภทการท่องเที่ยวใดๆที่ผู้บริโภคจะปฏิบัติตาม การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวส่วนมากชี้ไปที่สิ่งที่มีอยู่จริงทั้งปัจจัยด้านแรงจูงใจภายนอกและภายใน

2.3.3 ประเภทของแรงจูงใจ

แรงจูงใจทางการท่องเที่ยว สามารถจัดกลุ่มได้ 2 ประเภท ตามวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว ได้แก่

1. แรงจูงใจเพื่อการพักผ่อนทั้งร่างกายและจิตใจโดยการแสวงหารูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล เช่น การเล่นกีฬา การเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และแหล่งบันเทิงการรักษาสุขภาพ การเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์และภูมิทัศน์ เป็นต้น

2. แรงจูงใจเพื่อการติดต่อและการขยายงานทางธุรกิจ แรงจูงใจด้านนี้มีความสำคัญมากขึ้นในยุคของการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ทำให้ภาคธุรกิจขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และผู้ประกอบการก็ยังจำเป็นต้องเดินทางเพื่อการติดต่อขยายงานให้กว้างขวางขึ้น แรงจูงใจด้านนี้ย่อมผสมผสานกับแรงจูงใจในข้อแรกไปด้วยในทุกครั้งที่มีการเดินทาง เพราะการท่องเที่ยวเป็นความต้องการในจิตใจของมนุษย์ทุกคน ประกอบกับการมีแรงผลักดันทางด้านร่างกายและจิตใจของบุคคล และการกระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ก็ยิ่งทำให้แรงจูงใจเรื่องนี้ถูกผลักดันให้มีการลงมือปฏิบัติอย่างมีเป้าหมายในเวลาอันรวดเร็วยิ่งขึ้น

การเดินทางและท่องเที่ยวเกิดจากความต้องการและความรู้สึกภายในของแต่ละบุคคลอย่างแท้จริงประกอบกับมีปัจจัยต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ผลักดันให้สามารถเดินทางได้ และยังมีแรงจูงใจอีกหลายอย่างที่ตั้งจุดและบรรเทาให้คนอยากเดินทางมากขึ้น แรงจูงใจในการท่องเที่ยวที่สำคัญๆ และกระตุ้นให้คนเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น ได้แก่

1. แรงจูงใจทางด้านกายภาพ และจิตวิทยา (Physical and psychological motives) ได้แก่ ความต้องการพักผ่อนทั้งร่างกายและจิตใจเพื่อหลีกเลี่ยงงานจำเจและความยุ่งยากต่างๆ ไปหาภูมิสงบเพื่อรักษาสุขภาพ อาบน้ำแร่รักษาโรคตามคำแนะนำของแพทย์ เล่นกีฬา วាយน้ำ เล่นสกี เล่นเรือใบ ตกปลา การเที่ยวธรรมชาติ การซื้อของการท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาความเพลิดเพลิน และได้พักผ่อนจิตใจของตนเองด้วย เช่น การไปทัวร์สมาธิ

2. แรงจูงใจทางด้านวัฒนธรรมและการศึกษา (Cultural/Personal education motives) เป็นแรงจูงใจในด้านความอยากรู้อยากเห็น อยากรู้จักคน สถานที่ และประเทศที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน สนใจอยากรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ดนตรี สถาปัตยกรรม นาฏศิลป์ ศิลปะพื้นบ้าน เทศกาล สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ธรรมชาติและเพื่อศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจว่าเชื้อชาติอื่นๆ มีความเป็นอยู่อย่างไร ทำให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Eco-Tourism) อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

3. แรงจูงใจทางด้านสังคมและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Social/ Interpersonal / Ethnic motives) ได้แก่การไปพบปะเยี่ยมญาติหรือเพื่อน เยี่ยมสถานที่เกิด ไปเป็นเพื่อนผู้อื่น การได้พบหรือรู้จักกับมิตรใหม่ ซึ่งอาจจะต่างเชื้อชาติศาสนากับตน เป็นการแสวงหามิตรภาพ ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ โดยหลีกเลี่ยงจากสิ่งแวดล้อมที่คุ้นเคยเป็นการชั่วคราว

4. แรงจูงใจทางการงานและธุรกิจ (Business / Work related motives) ได้แก่การไปเจรจาติดต่อธุรกิจทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนการติดตามผล การเข้าร่วมประชุม สัมมนา การเดินทางไปโดยมีการงานเกี่ยวข้องเป็นบางส่วนด้วยหรือมุ่งทำงานมุ่งเที่ยว

5. แรงจูงใจในด้านการบันเทิงและสิ่งเพลิดเพลิน (Entertainment / Amusement / Pleasure motives) ได้แก่การไปเที่ยวชมสวนสนุก สถานที่บันเทิงต่างๆ การได้ดูกีฬาและกิจกรรมบันเทิงซึ่งให้ความเพลิดเพลิน การแสดงสิ่งเพลิดเพลินของแต่ละบุคคลมีลักษณะหลากหลาย การได้ดูหรือชมธรรมชาติ ชีวิตสัตว์ยังเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบมาก การพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวไว้ได้ดีจะเป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวทุกตลาดยังคงมาเที่ยวต่อไป และถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

6. แรงจูงใจทางด้านศาสนา ได้แก่การมีโอกาสไปร่วมแสวงบุญ ศึกษาธรรมะ ฝึกสมาธิ เข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาที่ตนเคารพนับถือ การได้ไปสักการะสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ การทำบุญ ทำทาน บริจาค ช่วยให้เกิดความสุขทางใจแก่นักท่องเที่ยวและถือได้ว่าพักผ่อนทางจิตใจด้วย

7. แรงจูงใจทางด้านสถานภาพและเกียรติภูมิ (Prestige and status motives) การเดินทางในบางครั้งอาจสร้างชื่อเสียง ยกฐานะ และเกียรติภูมิของตนให้สูงขึ้น เช่น การเดินทางไปประชุมสัมมนา ติดต่อธุรกิจ หรือศึกษาต่อในต่างประเทศ ฯลฯ การได้มีโอกาสเดินทางไปทำกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้จะทำให้เป็นคนมีเกียรติและมีสังคมดีขึ้น การเดินทางท่องเที่ยวอาจไม่ได้เกิดขึ้นเพราะแรงจูงใจอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียวแต่อาจเกิดจากแรงจูงใจหลายอย่างผสมผสานกันไป เช่น การไปศึกษาหาความรู้และมีโอกาสได้รักษาสุขภาพในเวลาเดียวกัน ดังนั้นจึงไม่มีแรงจูงใจใดเป็นแรงกระตุ้นที่เด่นชัดที่สุด

2.3.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว

แรงจูงใจทางการท่องเที่ยวของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างที่จะมีผลทำให้การแสดงออกของพฤติกรรมการบริโภคและพฤติกรรมทางสังคมแตกต่างกันไปด้วย ความแตกต่างนี้เกิดจากอิทธิพลของปัจจัยต่อไปนี้

1. ปัจจัยภายในตัวบุคคล หมายถึง ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาสังคม ที่เป็นสาเหตุและเป็นแรงผลักดันให้เกิดการเดินทาง และบริโภคสินค้าและบริการการท่องเที่ยว ได้แก่ แรงจูงใจทางด้านความต้องการพักผ่อนของบุคคล การรับรู้ทางด้านสถานที่ท่องเที่ยว การเรียนรู้จากประสบการณ์การท่องเที่ยว ความเชื่อในสถานการณ์ข้อมูลที่ได้เคยพบเห็น ทักษะติดต่อจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว บุคลิกภาพภายในของแต่ละบุคคล ปัจจัยเหล่านี้เป็นแรงจูงใจที่สำคัญและมีอิทธิพลเชิงลึกต่อการตัดสินใจเดินทางและเลือกซื้อสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว

2. ปัจจัยอิทธิพลจากภายนอก หมายถึง ปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องและมีผลกระทบโดยตรงต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคลจนเป็นสาเหตุหลักในการตัดสินใจเดินทางหรือไม่เดินทางท่องเที่ยวได้

ได้แก่ ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย อายุ เพศ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา สภาวะการทำงาน สถานภาพ และวัฏจักรครอบครัว ลักษณะการบริโภคของครอบครัว ฯลฯ ปัจจัยทางเศรษฐกิจในครัวเรือนและเศรษฐกิจของประเทศ ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม วิถีชีวิต ระดับชั้นทางสังคม ค่านิยม ปัจจัยทางกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง และปัจจัยทางเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์ต่อการติดต่อสื่อสารและเป็นสารสนเทศ ปัจจัยเหล่านี้เข้ามามีอิทธิพลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของบุคคลในยุคโลกาภิวัตน์จึงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางและเลือกซื้อสินค้าและการบริการทางการท่องเที่ยวเช่นเดียวกัน

3. ปัจจัยที่มีรากฐานมาจากความต้องการจำเป็นของบุคคล หมายถึง ปัจจัยที่เป็นความต้องการจำเป็น (needs) ทางด้านร่างกายและจิตใจของมนุษย์ทุกคน ตามทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's Theory of Motivation) ที่กล่าวว่า มนุษย์มีลำดับขั้นของความต้องการจำเป็นอย่างต่อเนื่อง หากความต้องการขั้นต้นได้รับการตอบสนองแล้วมนุษย์จะมีความต้องการต้องการในขั้นต่อไป

นอกจากนี้แรงจูงใจทางการท่องเที่ยวยังมีทั้งแรงผลักดัน (Push Factors) ซึ่งเป็นความต้องการที่เกิดขึ้นจากสภาวะภายในที่ต้องการอยากเดินทางท่องเที่ยวและในขณะเดียวกันสิ่งที่ดึงดูดให้ลี้ภัยเดินทางไปยังจุดหมายปลายทางใดนั้นขึ้นกับแรงดึงดูด (Pull Factors) ซึ่งทั้ง 2 ปัจจัยนี้ถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้คนเดินทางท่องเที่ยว

1. แรงผลักดัน (Push Factors)

1.1 ความต้องการทางกายภาพ (Physical) เช่น หากเราต้องทำงานหนักร่างกายก็ย่อมต้องการพักผ่อน การเดินทางท่องเที่ยวจึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการพักผ่อน

1.2 หลีกหนีความจำเจ ความเครียด (Escape) เช่น การเดินทางไปทำงานและกลับบ้านทำงานเหมือนเดิมทุกๆ วัน การเจอสภาพรถติดก็อยากหลีกหนีสิ่งเดิมๆ ไปในที่แปลกๆ ใหม่ๆ

1.3 ต้องการพบสิ่งใหม่ๆ สถานที่ใหม่ๆ (Novelty)

1.4 ความภูมิใจที่ได้ไปในสถานที่ใหม่ๆ (Esteem/Presetting)

1.5 การเดินทางซึ่งเกิดจากความต้องการที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ชนชาติการดำรงชีวิตที่แตกต่างไปจากที่อยู่เดิม (To know and to understand / Educational Vacation)

1.6 ความต้องการเดินทางเพื่อให้อีกโอกาสในการเข้าสังคม และหาโอกาสที่จะติดต่อสัมพันธ์กับเพื่อนใหม่ๆ (Social interaction)

แรงผลักดันข้างต้นเป็นเพียงสาเหตุที่จุดชนวนความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยว ต่อจากนี้การตัดสินใจในการเลือกเดินทางไปยังที่ใดนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไป ณ จุดหมายปลายทางเหล่านั้นเพื่อตอบสนองความต้องการที่เกิดขึ้นปัจจัยเหล่านี้คือ

2. แรงดึง (Pull Factors)

แรงดึง คือ ปัจจัยที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง เพื่อช่วยให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจได้ง่ายขึ้นในการเลือกจุดหมายปลายทาง เช่น การประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยว การลดราคาโรงแรมช่วงหน้าฝน เทศกาลงานสำคัญต่างๆ ล้วนแต่เป็นแรงดึงสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทาง

นอกเหนือจากแรงผลักและแรงดึงในการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวอยากเดินทางนักท่องเที่ยวยังจะมีการประเมินผลประสบการณ์ที่ตนได้รับในการเดินทางถ้าในช่วงที่นักท่องเที่ยวพำนักอยู่ในสถานที่นั้นได้รับความพอใจและประทับใจในสิ่งต่างๆ ก็จะมีทัศนคติต่อการเดินทางและเป็นประสบการณ์ที่ดี แต่ถ้าไม่พอใจในสภาพแวดล้อมผู้คนหรือการบริการจากสถานที่นั้นก็จะมีส่วนทำให้การเดินทางครั้งนั้นไม่เป็นที่ถูกใจและอาจทำให้ผู้เดินทางนำประสบการณ์ที่วุ่นวายมาพิจารณาประกอบในการเดินทางครั้งต่อไปหรืออาจนำประสบการณ์ดังกล่าวบอกต่อ ซึ่งมีผลต่อแรงจูงใจในการเดินทางของนักท่องเที่ยวรายอื่น

3. ประสบการณ์แบ่งได้ 2 แบบ คือ

3.1 ประสบการณ์บวก (Positive Experience) ได้แก่ สิ่งต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวได้รับหรือสัมผัสในส่วนที่เป็นที่พอใจก่อให้เกิดความประทับใจ

3.2 ประสบการณ์ลบ (Negative Experience) ได้แก่ เหตุการณ์หรือสิ่งต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวได้รับหรือสัมผัสในส่วนที่ไม่เป็นที่น่าพอใจไม่ว่าจะเป็นการบริการ การปฏิบัติตนของเจ้าของสถานที่หรือสิ่งแวดลอมต่างๆ

สรุปว่าการจูงใจ (Motivation) เป็นวิธีการหนึ่งที่จะชักนำพฤติกรรมของบุคคลให้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์พฤติกรรมมนุษย์เกิดขึ้นต้องมีสิ่งจูงใจ (Motive) หรือสิ่งกระตุ้น การจูงใจ มีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการ (Needs) โดยอาศัยสิ่งจูงใจหรือสิ่งกระตุ้นทางการตลาด การที่จะจัดสิ่งกระตุ้นได้นั้นจำเป็นศึกษาความต้องการของมนุษย์ ซึ่งความต้องการของมนุษย์ประกอบด้วยความต้องการของร่างกาย ด้านจิตใจซึ่งเป็นสถานะทางจิตวิทยา เช่น ความต้องการความเชื่อถือ ความรักและอื่นๆ ความต้องการจะถูกกระตุ้นให้เกิดขึ้นอย่างรุนแรงและมีผลจูงใจให้บุคคลหาสิ่งบำบัดความต้องการของตน

2.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว

นักจิตวิทยาได้เสนอทฤษฎีการจูงใจของมนุษย์ ทฤษฎีที่มีชื่อเสียงมากคือ ทฤษฎีการจูงใจของมาสโลว์

ทฤษฎีการจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's Theory of Motivation) ทฤษฎีการจูงใจของมาสโลว์มีข้อสมมุติขั้น พื้นฐานดังนี้

1. บุคคลมีความต้องการหลายประการและเป็นความต้องการที่ไม่มีที่สิ้นสุด
2. ความต้องการจะมีความสำคัญแตกต่างกัน ดังนั้นจึงสามารถจัดลำดับความสำคัญของความต้องการได้ (Hierarchy of Needs)

3. บุคคลจะแสวงหาความต้องการที่สำคัญที่สุดหรือสำคัญมากกว่าก่อน
4. เมื่อบุคคลจะแสวงหาความต้องการของตนแล้ว ความจำเป็นในสิ่งนั้นจะหมดไป
5. บุคคลจะเริ่มสนใจในความต้องการที่สำคัญรองลงมาอย่างอื่นต่อไป

ทฤษฎีของมาสโลว์ความต้องการตามลำดับความสำคัญ สามารถแบ่งได้ 5 ระดับ จากต่ำไปสูง ดังนี้

1. ความต้องการของร่างกาย (Physiological Need) เป็นความต้องการพื้นฐานเพื่อความอยู่รอดเช่น อาหารอากาศ น้ำดื่ม ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการพักผ่อนและความต้องการทางเพศ

2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Need) เป็นความต้องการที่เหนือกว่าความต้องการเพื่อความอยู่รอด หลังจากที่มีมนุษย์ได้รับการตอบสนองในขั้นแรกแล้ว จะเพิ่มความต้องการระดับที่สูงขึ้นคือความต้องการความปลอดภัย ซึ่งประกอบด้วยความมั่นคงในหน้าที่การงาน ความต้องการที่จะได้รับความคุ้มครองจากอันตรายที่จะมีต่อร่างกาย เช่น อุบัติเหตุ อาชญากรรม เป็นต้น

3. ความต้องการยอมรับและความรัก (Belongingness and Love Need) เป็นความต้องการการยอมรับจากสมาชิกในกลุ่ม และเป็นบุคคลที่สำคัญสำหรับกลุ่ม รวมทั้งความรักจากสมาชิกในกลุ่มด้วยสินค้าที่สามารถสนองความต้องการด้านนี้ ได้แก่ ของขวัญ ส.ค.ส. ดอกกุหลาบ ฯลฯ

4. ความต้องการประสบความสำเร็จ (ความยกย่อง) และสถานะจากสังคม (Esteem and Status Need) เป็นความพยายามที่จะให้มีความสัมพันธ์ระดับสูงกับบุคคลถึงความต้องการในขั้นนี้ก็จะได้รับการยกย่องเป็นบุคคลพิเศษ เช่น ความนึกคิดอยากจะเป็นรัฐมนตรี นักกีฬาที่มีความสามารถ นักร้องหรือนักแสดงที่มีชื่อเสียง เป็นต้น

สรุปแล้วนักท่องเที่ยวนั้นมิได้ท่องเที่ยวเพราะรูปแบบ หรือภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียวแต่นักท่องเที่ยวยังเลือกแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมในการท่องเที่ยวที่ตรงกับความต้องการและแรงจูงใจของตน ดังนั้นแรงจูงใจจึงเป็นสิ่งที่มียุทธพลในการค้นหาสิ่งที่ต้องการจากแหล่งท่องเที่ยวในขณะที่แหล่งท่องเที่ยวต่างก็มีความหลากหลาย ซึ่งให้ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน

2.5 แนวคิดและความหมายของการท่องเที่ยว

มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “การท่องเที่ยว” ไว้มากมาย เช่น

ไพฑูริย์ พงศะบุตร และวิลาสวงศ์ พงศะบุตร, (2547) กล่าวว่า การท่องเที่ยว คือ การเดินทางไปเยือนสถานที่ต่างถิ่นซึ่งไม่ใช่ที่พักอาศัยประจำและเป็นการไปเยือนชั่วคราวโดยไม่ใช่เป็นการประกอบอาชีพหรือหารายได้

วรรณ วรชวานิช, (2546) กล่าวว่า การท่องเที่ยว คือ การที่คนเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ และตลอดระยะเวลาเหล่านั้นได้มีกิจกรรมต่างๆ เกิดขึ้น เช่น การไปเที่ยวชมสถานที่ที่สวยงามหรือทัศนียภาพแปลกๆ หรือเดินซื้อสิ่งของต่างๆ

ปรีชา แดงโรจน์, (2544) ได้อ้างอิงนิยามของการท่องเที่ยวขององค์การสหประชาชาติในการประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยว ณ กรุงโรม เมื่อปีพ.ศ. 2506 ระบุว่า การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมที่มีเงื่อนไขเกี่ยวข้องอยู่ 3 ประการ ได้แก่ การเดินทาง จุดหมายปลายทาง และวัตถุประสงค์ของการเดินทาง

จากคำนิยามและความหมายของการท่องเที่ยว (Tourism) ที่ผู้เขียนหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ข้างต้น สรุปได้ดังนี้ “การท่องเที่ยว” (Tourism) หมายถึง การเดินทางของมนุษย์จากสถานที่ใดสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง หรือการเดินทางจากถิ่นพำนักที่อาศัยอยู่เป็นประจำไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจ และเป็นการเดินทางด้วยเหตุผลของการท่องเที่ยวมิใช่เพื่อการประกอบอาชีพ หรือหารายได้ เช่น การเดินทางเพื่อไปพักผ่อน การเดินทางเพื่อไปชมการแข่งขันกีฬา (เช่น การแข่งขันกีฬาซีเกมส์โอลิมปิก เป็นต้น) การเดินทางเพื่อการศึกษา การเดินทางเพื่อประชุมสัมมนา การเดินทางเพื่อเยี่ยมเยือนญาติพี่น้องหรือเพื่อน การเดินทางเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เป็นต้น

2.6 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมใหญ่ที่มีองค์ประกอบเป็นอุตสาหกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ อุตสาหกรรมการขนส่ง อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม อุตสาหกรรมที่พักแรม อุตสาหกรรมนันทนาการ อุตสาหกรรมการผลิตสินค้าและบริการข้างเคียงต่างๆ ซึ่งสามารถแบ่งองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเป็น 5 ประเภท ดังนี้ (พะยอม ธรรมบุตร, 2549 อ้างโดย บุญพา คำวิเศษณ์, 2554)

1. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ได้แก่ การมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เช่น สนามบิน ระบบคมนาคม ตลอดจนบริการด้านอุตสาหกรรมขนส่ง เช่น การขนส่งทางอากาศ ทางบก และทางน้ำ ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปถึงจุดหมายปลายทาง (Destination) หรือแหล่งท่องเที่ยว (Attraction)

2. การมีที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Accommodation) ที่ต้องการค้างคืน ได้แก่ที่พักประเภทต่างๆ เช่น โรงแรม รีสอร์ท เกสต์เฮาส์ โฮมสเตย์ ที่พักแรมประเภทต่างๆ จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกในในระดับต่างๆ กันซึ่งจะทำให้มีราคาและบริการในระดับต่างๆ กัน ได้แก่ ภัตตาคาร สระว่ายน้ำ บาร์ ฟิตเนส เซนเตอร์ ซาวน่า ศูนย์กลางธุรกิจและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ

3. แหล่งท่องเที่ยว (Attractions) นับเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญสูงสุดของการเดินทาง เพราะเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวอาจเป็นแหล่งธรรมชาติที่มีความโดดเด่น หรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ตลอดจนการท่องเที่ยวชนบทเพื่อสัมผัสวิถีชีวิตชาวบ้าน เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนโบราณสถานยุคเก่าแก่ก่อนประวัติศาสตร์ เป็นต้น

4. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) และกิจกรรมนันทนาการ (Tourist Activities และ Recreational Activities) นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในยุคปัจจุบันเพราะการท่องเที่ยวไม่ได้หมายถึงแค่การเดินทางไปชมโบราณสถาน อนุสาวรีย์ ความงามตามธรรมชาติเท่านั้นแต่เป็นการที่นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การเดินป่าศึกษาระบบนิเวศเขตเส้นศูนย์สูตรในป่าดิบชื้น การล่องแก่งในแม่น้ำท้องถิ่น การปีนหน้าผา การดำน้ำในรูปแบบ Scuba diving หรือ Snorkeling การพายเรือแคนูในบริเวณป่าชายเลน การตกหมึกในทะเลลึก ตลอดจนการร่วมกิจกรรมกับชุมชนเจ้าบ้าน เช่น การดำนา การเกี่ยวข้าว การร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดจะเป็นประสบการณ์ที่อยู่ในความทรงจำของนักท่องเที่ยวและกิจกรรมดังกล่าวมักก่อให้เกิดการกระจายได้

5. บริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว (Ancillary) เช่น บริการด้านร้านอาหาร โรงพยาบาล ไปรษณีย์ สถานีบริการน้ำมัน ร้านขายของที่ระลึก ห้องสุขา เป็นต้น

องค์ประกอบทั้ง 5 ประการควรปรากฏอยู่บนระบบฐานข้อมูลการจัดการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวทุกแห่งที่เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 2 องค์ประกอบการท่องเที่ยว
ที่มา สมยศ โอ่งเคลือบ, (2557)

2.7 รูปแบบการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวในปัจจุบันสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2541

1. การท่องเที่ยวธรรมชาติ (Natural Tourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ความสนุกสนาน ความชื่นชมในแหล่งธรรมชาติเป็นหลัก
2. การท่องเที่ยววัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นเสนอลักษณะวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์โบราณคดีและสถานที่ต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นและเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคม เป็นการท่องเที่ยวในเชิงการใช้ความรู้และความภาคภูมิใจ
3. การท่องเที่ยวแบบบันเทิงและการกีฬา (Sport and Entertainment Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และความพึงพอใจในการพักผ่อนบันเทิงใจ ที่มุ่งเน้นการได้รับบริการที่เหมาะสม
4. การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมสัมมนา (Business and Convention Tourism) เป็นการเดินทางที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อการประชุมสัมมนาการติดต่อทางธุรกิจ ซึ่งอาจมีหรือไม่มีการศึกษาดูงาน และการทัศนศึกษา รวมอยู่ด้วยก็ได้ถูกจัดให้เป็นการท่องเที่ยวประเภทหนึ่ง

2.8 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)

2.8.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวในปัจจุบันที่นานาประเทศให้การสำคัญ เพื่อการมุ่งไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศและนานาชาติ ตามหลักปรัชญาสากลว่าด้วยการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน (Environmentally Sustainable Development) โดยให้ความสำคัญแก่การให้การศึกษาหรือการเรียนรู้ หรือมุ่งเน้นให้เกิดการอนุรักษ์มากกว่าการจัดการลดหรือปราศจากผลกระทบและนักท่องเที่ยวพึงพอใจเท่านั้น แต่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ มีการจัดการรักษาสิ่งแวดล้อม และให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยว (สำนักประชาสัมพันธ์เขต 1 ขอนแก่น, 2559) สอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ โดยมีการให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้อง และให้ชุมชนท้องถิ่น และสร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายร่วมกันรับผิดชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

2.8.2 องค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

องค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 4 ประการ ประกอบด้วย

1) องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นลักษณะเฉพาะประการหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การมุ่งเน้นในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เพื่อประสานการท่องเที่ยวกับความพอใจในการเรียนรู้และสัมผัสกับระบบนิเวศ (Eco-system) อาจมีบางแห่งที่รวมเอาลักษณะวัฒนธรรมที่มีวิถีชีวิตแบบธรรมชาติ หรือเป็นส่วนหนึ่งในระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ไว้ (Nature-based tourism) โดยเฉพาะแม้ว่าจะมีความคาบเกี่ยวกันในพื้นที่ก็ตาม ในทำนองเดียวกันการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural tourism) จึงไม่ใช่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งหมด ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการจัดการการท่องเที่ยวด้วย อาจเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity or Authentic or Endemic or Unique) ธรรมชาตินั้นอาจรวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco-system) ในพื้นที่ด้วย

2) องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและอัตลักษณ์ท้องถิ่น ซึ่งมีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขตจึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainably managed

tourism) เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsibly travel) ที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น

3) องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ (Learning process) โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องกับผู้เกี่ยวข้อง นักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว จึงเป็นการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental education-based tourism)

4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นหรือชุมชนท้องถิ่น (Involvement of local community or People participation) ที่มีบทบาทในมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามแผน และร่วมได้รับประโยชน์อย่างเสมอภาค คอยติดตามตรวจสอบ รวมถึงร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวอันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน เพื่อนำกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย ในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ

ลักษณะเฉพาะประการหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การมุ่งเน้นในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เพื่อประสานการท่องเที่ยวกับความพึงพอใจในการเรียนรู้และสัมผัสกับระบบนิเวศ (Eco-system) มีความแตกต่างอย่างชัดเจนกับความสนใจประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และการพัฒนาอารยธรรมของมนุษย์ในการเอาชนะธรรมชาติ (ที่รวมเอาลักษณะวัฒนธรรมที่มีวิถีชีวิตแบบธรรมชาติ หรือเป็นส่วนหนึ่งในระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ ไว้) ลักษณะเฉพาะนี้จึงทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่ใช่การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural tourism และ Historical tourism) แม้ว่าจะมีความเกี่ยวพันกันในพื้นที่ก็ตามในทำนองเดียวกัน การท่องเที่ยวธรรมชาติ (Natural tourism) จึงไม่ใช่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งหมดจึงมีบางส่วนจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ หรือแหล่งท่องเที่ยวหนึ่ง ๆ อาจมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวแบบอื่น ๆ ได้ จากลักษณะดังกล่าวจึงมีสิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจเพิ่มเติม ดังนี้

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่แตกต่างจากการท่องเที่ยวแบบปกติหรือแบบประเพณีนิยม ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นหลักและเน้นการส่งเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่ใช่สิ่งตรงกันข้ามกับการท่องเที่ยวแบบคณะใหญ่ (Mass tourism) เพราะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ได้ถูกจำกัดที่ขนาดของการท่องเที่ยว แต่จำกัดที่รูปแบบกิจกรรมและขนาดที่เหมาะสมกับพื้นที่ นักท่องเที่ยวกลุ่มเล็ก ๆ สามารถทำลายสิ่งแวดล้อมได้เช่นเดียวกันหรือมากกว่านักท่องเที่ยวคณะใหญ่ หากปราศจากการจัดการที่ดี การจัดการกับการท่องเที่ยวคณะใหญ่ในทิศทางและภายใต้รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ จัดเป็น Mass

ecotourism การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่จำเป็นต้องเป็นการจัดการที่ง่าย ๆ ราคาถูก มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่ยากลำบาก มีรายได้จากการท่องเที่ยวที่น้อย เพียงแต่มีการจัดการที่ดี มีการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ มีการประสานความเข้าใจกับนักท่องเที่ยวและให้ประโยชน์ที่เหมาะสมตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอาจตอบสนองนักท่องเที่ยวได้ทุกกลุ่ม ทุกระดับ และมีรายได้สูงได้เช่นกัน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้ความสำคัญในการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกมากกว่า การให้ความพึงพอใจอย่างไม่มีขอบเขตของนักท่องเที่ยว ดังนั้นจึงเป็นการท่องเที่ยวที่ต้องมีการประสานความเข้าใจกันอย่างเหมาะสมตลอดกระบวนการ

2.8.3 ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ

1. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Natural Attractions) หรือที่เกิดจากสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ประกอบด้วย สภาพภูมิอากาศ (climate) ทิวทัศน์ที่สวยงาม (Scenery) และสัตว์ป่า (Wildlife) นับได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จในการดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด แต่แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวเหล่านี้จะต้องได้รับการดูแลและบำรุงรักษาเป็นอย่างดีจากทุกๆ ฝ่าย เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์อาจทำลายความงามอันทรงคุณค่าเหล่านี้ได้ลง

2. แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (Manufactured Attractions) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ตรงกันข้ามกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เมืองขนาดใหญ่ๆ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าไปเที่ยวชมสิ่งก่อสร้างและสถาปัตยกรรมทางประวัติศาสตร์ ศาสนสถาน สถานที่ราชการก่อสร้างขึ้น เช่น พระราชวังหรืออาคารเก่าแก่ที่มีประวัติความเป็นมาที่สำคัญ

3. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต มีกลุ่มนักท่องเที่ยวอีกจำนวนไม่น้อยที่สนใจในความรุ่งเรืองแห่งอารยธรรมในอดีต หรือวัฒนธรรม หรือวิถีชีวิตของชนกลุ่มน้อย รวมถึงพิธีกรรม พิธีกรรมงานฉลองรื่นเริงต่างๆ ศิลปะการแสดง ดนตรี เพลงพื้นบ้าน การรำยรำ การละเล่น ตลอดจนงานหัตถกรรม

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมธรรมชาติศึกษาและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้จะช่วยสร้างรายได้ ซึ่งรายได้ส่วนหนึ่งรัฐจะสามารถนำมาใช้ในโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างงานให้กับประชาชนในท้องถิ่นเพื่อเพิ่มรายได้เมื่อประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยวก็จะช่วยลดความจำเป็นในการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติเพื่อดำรงชีพ และที่สำคัญมันคือวิธีการหนึ่งที่จะทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสามารถดำเนินควบคู่กันไปได้ หรืออาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)

2.9 การท่องเที่ยวโดยชุมชน

2.9.1 ความหมายและองค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community – Based Tourism) คือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (พจนานุกรม, 2546; พรทิพย์ บุญเที่ยงธรรม 2555; สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, 2552)

นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว การที่จะให้ชุมชนดำเนินการท่องเที่ยวตามหลักการดังกล่าวข้างต้น มีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันก็ต้องรณรงค์กับคนในสังคมให้เห็นความแตกต่างของการท่องเที่ยว โดยชุมชนกับการท่องเที่ยวทั่วไป กระตุ้นให้คนในสังคมเห็นความสำคัญและเป็นนักท่องเที่ยวที่สนใจการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับผู้มาเยือน นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มการรับรู้และความเข้าใจในบทบาทของชุมชนท้องถิ่นต่อ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเป็นการกำลังใจหรือสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่องในการทำงานอนุรักษ์ทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม

2.9.2 องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีอยู่ 4 ด้าน กล่าวคือ ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม องค์กรชุมชน การจัดการและการเรียนรู้

1. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และมีวิถีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

2. ด้านองค์กรชุมชน

ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน มีปราชญ์หรือผู้มีความรู้ และมีทักษะในเรื่องต่างๆ หลากหลาย ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของ และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

3. ด้านการจัดการ

มีกฎ-กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้ มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม มีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ด้านการเรียนรู้ ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตและ

วัฒนธรรมที่แตกต่าง มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน สร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน

4. ด้านการเรียนรู้

ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน สร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน

2.9.3 ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน

สินธุ์ สโรบล, (2554) ได้ประมวลนิยามและให้ความหมายเชิงปฏิบัติการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน [Community-based Tourism] ว่าหมายถึง ทางเลือกในการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามากำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวบนพื้นฐานความคิดที่ว่าชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยว โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้านต่างๆ ไม่ว่าจะ ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตและวิถีการผลิตของชุมชน มาใช้เป็นต้นทุนหรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถ และบทบาทที่สำคัญในการดำเนินงานตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน การสรุปบทเรียน และมุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลานและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ ทั้งนี้ความหมายเชิงปฏิบัติการดังกล่าวได้ถูกเขียนขึ้นภายใต้ข้อสรุปที่เกิดจากการดำเนินงานวิจัยการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของชุมชน และเพื่อชุมชน อันเป็นความพยายามของชุมชนเองที่จะสร้างอัตลักษณ์ด้านการท่องเที่ยว (Tourism identity) ให้กับพื้นที่ทางสังคมของชุมชนที่ถูกท่องเที่ยว

2.9.4 หลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนมีหลักการดังนี้

- 1) ชุมชนเป็นเจ้าของ
- 2) ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ
- 3) ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง
- 4) ยกระดับคุณภาพชีวิต
- 5) มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม
- 6) คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 7) ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม
- 8) เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

- 9) เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น
- 10) มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

การที่จะให้ชุมชนดำเนินการท่องเที่ยวตามหลักการดังกล่าวข้างต้น มีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันก็ต้องรณรงค์กับคนในสังคมให้เห็นความแตกต่างของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการท่องเที่ยวทั่วไปกระตุ้นให้คนในสังคมเห็นความสำคัญและเป็นนักท่องเที่ยวที่สนใจการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับผู้มาเยือน นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มการรับรู้และความเข้าใจในบทบาทของชุมชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเป็นการกำลังใจหรือสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่องในการทำงานอนุรักษ์ทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม

2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จิราพร คำทา (2557) ศึกษาความคาดหวังของนักท่องเที่ยวต่อการให้บริการการท่องเที่ยวสวนหินผางาม อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย พบว่า ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวต่อการให้บริการการท่องเที่ยวสวนหินผางามโดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความดึงดูดใจ รองลงมาคือ ด้านที่พักและด้านความสามารถในการเข้าถึง ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก การเปรียบเทียบความคาดหวังของนักท่องเที่ยวต่อการให้บริการท่องเที่ยวจำแนกตามสถานภาพของนักท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีเพศอาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันจะมีความคาดหวังต่อการให้บริการการท่องเที่ยวสวนหินผางามในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่นักท่องเที่ยวที่มีอายุและระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน

วิภาดา มุกดา (2557) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอ อุ่มผาง จังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 54.25 อายุส่วนใหญ่จะมีอายุ 20 – 30 ปี จำนวน 148 คน อาชีพส่วนใหญ่เป็นนักเรียนหรือนักศึกษา จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 37.25 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่เป็นระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 36.50 ระยะเวลาที่อยู่ในพื้นที่ส่วนใหญ่ระยะเวลา 16 – 25 ปี จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 42.75 และผู้ตอบแบบสอบถามจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ พบว่าภาพรวมระดับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับสูง จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 54 ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะ

ส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เพศ ระดับการศึกษาและระยะเวลาที่อาศัยอยู่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วน อายุ อาชีพ และรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กันกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ธัญญาศิริ ลินจงและโอษฐ์ัญญา (2554) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามองค์ประกอบมาตรฐานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คือ ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมีความเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และด้านการบริหารจัดการความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น ด้านการริเริ่มการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยสรุปการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวภูหินลาดช่อฟ้า จังหวัดหนองบัวลำภูยังต้องได้รับการพัฒนาในเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักอย่างกว้างขวาง รวมถึงการพัฒนาสาธารณูปโภคให้เกิดความพร้อม เพื่อให้ชุมชนได้มีการสร้างงาน สร้างรายได้เพิ่มมากขึ้นและสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเพื่อเป็นการวางแผนและกำหนดนโยบายในการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวที่ชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

ทัชชะพงค์ อัครพรหมธาดา (2550) ได้ทำการศึกษาความคาดหวังและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยว ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างของผู้บริโภคโดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 21-30 ปี มีสถานภาพโสด ระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 7,001 - 12,000 บาท ด้านพฤติกรรมการท่องเที่ยว มีสิ่งจูงใจทางด้านเหตุผลคือ เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สิ่งจูงใจทางด้านอารมณ์คือ ต้องการมาเห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน โดยมีโอกาสในการท่องเที่ยววัน เสาร์-อาทิตย์ มีรูปแบบในการท่องเที่ยวคือ มาเที่ยวชมธรรมชาติและมีการบอกบุคคลอื่นเฉลี่ยสูงมากและการกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้งเฉลี่ยสูงมาก ด้านการรับรู้ข่าวสารด้านการท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวได้รับข่าวสารจากเพื่อน/เพื่อนบ้านมากที่สุด 1-2ครั้งต่อปี จากการศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวที่มีอาชีพและรายได้ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านมูลเหตุจูงใจในการท่องเที่ยว ด้านความถี่ในการท่องเที่ยว ด้านการบอกบุคคลอื่นและด้านการกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้งแตกต่างกัน

สัญญาทิพย์ เพ็ญนภักตร์ (2554) ได้ทำการศึกษาถึงเครือข่ายการสื่อสารกับการพัฒนาชุมชน กรณีศึกษาตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาตลาดน้ำอัมพวาจะประสบความสำเร็จได้จากการร่วมมือของสมาชิกทุกกลุ่มในเครือข่ายเป็นเพียงจุดเริ่มต้น แต่อีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ คือ การได้รับการสนับสนุนจากนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาในชุมชน ซึ่งการประชาสัมพันธ์จะเป็นหัวใจหลักที่จะทำให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักตลาดน้ำอัมพวา และมีความสนใจที่จะมาท่องเที่ยว จากการวิจัยพบว่า นอกจากชุมชนจะประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อมวลชนแล้ว สื่อบุคคลก็มีบทบาทสำคัญเช่นกัน นอกจากนี้พบว่าปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาตลาดน้ำอัมพวาประสบความสำเร็จเนื่องจากการประชาสัมพันธ์ออกสื่อมวลชนอย่างหลากหลายและต่อเนื่องโดยแกนนำเชิญรายการโทรทัศน์มาถ่ายทำรายการเพื่อแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของตลาดน้ำอัมพวา ทำให้สมาชิกทุกกลุ่มในเครือข่ายเป็นนักประชาสัมพันธ์ซึ่งเป็นกลไกหลักที่จะทำให้คนรู้จักและมาท่องเที่ยวที่ตลาดน้ำอัมพวาเพิ่มมากขึ้น จะเห็นได้ว่าการประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องมาโดยตลอดนั้นช่วยสร้างการรับรู้ให้กับนักท่องเที่ยว ส่งผลให้นักท่องเที่ยวหลั่งไหลมามากขึ้น นำไปสู่ความเจริญเติบโตของตลาดน้ำอัมพวาต่อไปในอนาคต

มาศศุภา นิมบุญจาซ (2558) ได้ศึกษาองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีผลต่อความยั่งยืนทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขาชันนอกแก้ว (อุทยานแห่งชาติเขาแหลม) โดยเก็บข้อมูลจาก กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขาชันนอกแก้ว จำนวน 395 ราย และชาวบ้านในเขตพื้นที่ตำบลปรางค์เปล อำเภอสังขละบุรีจังหวัดกาญจนบุรีจำนวน 350 ราย ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่มีต่อองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขาชันนอกแก้ว พบว่า นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ ด้านกิจกรรม โดยรูปแบบกิจกรรมมีความเหมาะสม เป็นด้านที่มีความสำคัญมากที่สุด รองลงมา คือด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยสถานที่จอดรถเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว มีความสำคัญมากที่สุด ลำดับถัดมา คือ ด้านที่พักโดยสถานที่ตั้งของที่พักมีความสะอาด และมีความปลอดภัย เป็นด้านที่มีความสำคัญมากที่สุด ด้านเส้นทางคมนาคม โดยการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้หลายเส้นทาง มีรถโดยสารสาธารณะให้บริการสม่ำเสมอ และมีเส้นทางเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นได้สะดวกมีความสำคัญมากที่สุด ด้านการบริการการท่องเที่ยวโดยผ่านพบข้อมูลมีคุณภาพ, ความชัดเจนและเนื้อหาครบถ้วนมีความสำคัญมากที่สุดและด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวโดยจุดชมวิว มีความสำคัญมากที่สุด ส่วนผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีผลต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขาชันนอกแก้ว (อุทยานแห่งชาติเขาแหลม) พบว่าชาวบ้านในเขตพื้นที่ตำบลปรางค์เปลอำเภอสังขละบุรีจังหวัดกาญจนบุรีมีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการติดตาม และประเมินผลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดโดยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดูแลค่าใช้จ่ายในกิจกรรม/

โครงการสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน มีความสำคัญมากที่สุดรองลงมาคือด้านการเสนอความคิด โดยการมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นในที่ประชุม มีความสำคัญมากที่สุดลำดับถัดมาคือด้านการร่วมตัดสินใจโดยมีโอกาสได้ลงมติในการเข้าร่วมประชุมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว มีความสำคัญมากที่สุดและด้านการร่วมปฏิบัติโดยปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หรือมาตรการในการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว มีความสำคัญมากที่สุด

ณัฐพร ดอกบุญนาค และธราปกรณ ทองคำนุช (2556) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว กรณีศึกษาชุมชนในตลาดร้อยปีสามชุก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการมีส่วนร่วมด้านจัดการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนในตลาดร้อยปีสามชุก และเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาชุมชนในการมีส่วนร่วมด้านการจัดการการท่องเที่ยวในตลาดร้อยปีสามชุก ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการจัดการด้านการท่องเที่ยวนั้น คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านของการจัดการด้านสถานที่ ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในด้านวางแผน การประชุมนโยบายหรือแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ด้านของสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นชุมชนจะมีส่วนแค่การแสดงความคิดเห็นว่าดีหรือไม่ ต้องการหรือไม่ต้องการ แต่ไม่ได้เข้ามาส่วนในการวางแผนคิดนโยบาย หรือการจัดการมากแต่อย่างใด และด้านบุคลากร ประชาชนหรือคนในชุมชนนั้น มีส่วนร่วมมาก แต่ในส่วนของการจัดการด้านกฎเกณฑ์ทางการท่องเที่ยวในตลาดร้อยปีสามชุกนั้น คนในชุมชนมีส่วนร่วมลดลงหากเทียบกับด้านอื่น ๆ เนื่องจากปัจจุบันกฎเกณฑ์ต่างๆ คือกฎที่ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมา ไม่ได้มีการวางกฎเกณฑ์ที่ตายตัว

ศิริเพ็ญ ดาบเพชร (2561) ศึกษาองค์ประกอบการท่องเที่ยวและช่องทางการสื่อสารภาพลักษณ์การท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวอนาคต กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาองค์ประกอบการท่องเที่ยวและช่องทางการรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวอนาคต (นักท่องเที่ยวที่ไม่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดพิษณุโลก) จำนวน 554 คน ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่อนักท่องเที่ยวในการเลือกสถานที่ ได้แก่ ด้านนันทนาการ ด้านลักษณะของสถานที่ ด้านบรรยากาศของสถานที่ ด้านธรรมชาติ และด้านคมนาคม สำหรับช่องทางการรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ได้แก่ สื่อแบบเดิม (คำบอกเล่าของญาติ เพื่อน/โทรศัพท์) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (เฟสบุ๊ก ไลน์) และในการพัฒนาประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการวางแผนการประชาสัมพันธ์ให้ชัดเจน รวมทั้งใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและส่งเสริมความรู้และทักษะให้กับบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ทัศนศึกษา ชุมชนบ้านวังไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอกู่สูง จังหวัด นครศรีธรรมราช” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร (Documentary) ควบคู่กับการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามพร้อมกับการสัมภาษณ์เพื่อ สอบถาม ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล
6. การวิเคราะห์และสรุปผลข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้อยู่อาศัยในชุมชนบ้านวังไทร หมู่ที่ 6 ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอกู่สูง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 32 ครัวเรือน และมีจำนวนประชากร 107 คน (เทศบาล ตำบลถ้ำใหญ่, 2559)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่อยู่อาศัยในชุมชนบ้านวังไทร หมู่ที่ 6 ตำบล ถ้ำใหญ่ อำเภอกู่สูง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการทำวิจัยได้กำหนดตามสูตรของ Taro Yamane (อ้างอิงในประสพชัย พสุนนท์, 2533) โดยกำหนดให้มีความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 หรือระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ของขนาดตัวอย่างที่ใช้ดังนั้นได้ขนาดของกลุ่มประชากรจำนวน 107 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเป็นระบบ (Systematic random sampling) ด้วยวิธีสุ่มแบบบ้านเว้นบ้าน จากผู้ที่อาศัยในชุมชน

การกำหนดขนาดตัวอย่างของกลุ่มประชากรในชุมชนหรือพื้นที่

ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการทำวิจัยได้กำหนดตามสูตรของ Taro Yamane (อ้างอิงในประสพชัย พสุนนท์, 2533) โดยกำหนดให้มีความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 หรือระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ของขนาดตัวอย่างที่ใช้ ดังนั้น ในการวิจัยแสดงการคำนวณได้ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน จำนวนประชากรที่ต้องการศึกษา

e แทน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน กำหนดให้เท่ากับ

0.05

เนื่องจาก N = 107 และ e = 0.05 จะได้ 90 คน

$$\begin{aligned} n &= \frac{107}{1 + (107 \times 0.05^2)} \\ &= \frac{107}{1 + 0.2675} \\ &= \frac{107}{1.2675} \\ &= 84.42 \\ &\approx 90 \end{aligned}$$

ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งนี้ จะสุ่มตัวอย่างประชากรในชุมชนหรือพื้นที่ จำนวน 90 คน

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. การสำรวจองค์ประกอบภาพรวมด้านองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวังไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมบริการเบ็ดเตล็ด และด้านความพร้อมและความรู้ความเข้าใจของชุมชน

2. ศึกษาลักษณะการจัดการของชุมชนบ้านวังไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัด นครศรีธรรมราช ในด้านพร้อมในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ศึกษาการมีส่วนร่วมของคนชุมชน การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวจากภาครัฐ

3. เพื่อศึกษาแนวการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนบ้านวังไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัด นครศรีธรรมราช นำผลที่ได้จากการสำรวจองค์ประกอบด้านสภาพทางกายภาพของชุมชนบ้านวังไทร และลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อนำมาหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อหา ศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนในการรองรับนักท่องเที่ยวใน อนาคต

3.3 ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาที่ทำการศึกษาอยู่ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2561 – 30 กันยายน 2562

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากงานวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยรูปแบบแบบเชิงปริมาณ เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการศึกษา ครั้งนี้จึงเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งในแบบสอบถามจะมีทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัย อยู่ มีลักษณะเป็นการตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรม บริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว และด้านความพร้อมและความรู้ความเข้าใจของชุมชน มี ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ของ Likert 5 ระดับ ดังนี้

ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	จำนวน 4 ข้อ
ด้านสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว	จำนวน 4 ข้อ
ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	จำนวน 5 ข้อ
ด้านกิจกรรมบริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว	จำนวน 4 ข้อ
ด้านความพร้อมและความรู้ความเข้าใจของชุมชน	จำนวน 8 ข้อ

โดยมีการกำหนดเกณฑ์ในการแปลผลดังนี้

- 1 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการจัดการท่องเที่ยวในระดับน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการจัดการท่องเที่ยวในระดับน้อย
- 3 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการจัดการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการจัดการท่องเที่ยวในระดับมาก
- 5 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการจัดการท่องเที่ยวในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ของ Likert 5 ระดับ ดังนี้

- 1 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติการมีส่วนร่วมน้อย
- 3 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติการมีส่วนร่วมปานกลาง
- 4 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติการมีส่วนร่วมมาก
- 5 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติการมีส่วนร่วมมากที่สุด

โดยใช้เกณฑ์ในการประเมินค่าของ Best (Best, 1977 : 174) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการบริหารการท่องเที่ยวมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการบริหารการท่องเที่ยวมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการบริหารการท่องเที่ยวปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการบริหารการท่องเที่ยว

น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการบริหารการท่องเที่ยว

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านวังไทร ซึ่งจะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด เป็นการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานแหล่งท่องเที่ยว หมู่ที่ 6 ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

อุปกรณ์ที่ใช้ในการค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทบุคคล ได้แก่ ตัวผู้วิจัย การวิจัยครั้งนี้ตัวผู้วิจัยเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพราะเป็นงานวิจัยทั้งทางเชิงปริมาณ แบบสอบถามเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่นำมาใช้ประกอบในการวิจัย

2. ประเภทเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล จะใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อใช้สำหรับเป็นแนวทางการสอบถามผู้ให้ข้อมูล

3. ประเภทอุปกรณ์ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล

1. สมุดบันทึก เพื่อบันทึกข้อมูลจากการซักถามและการสังเกต

2. แฟ้มเก็บข้อมูล เพื่อแยกข้อมูลออกเป็นประเภทต่าง ๆ เพื่อความเรียบร้อยและการนำข้อมูลมาใช้ได้สะดวกรวดเร็ว

3. วีดิโอบันทึกภาพเคลื่อนไหวและเทปบันทึกเสียง เพื่อความสะดวกรวดเร็ว และสามารถเก็บข้อมูลได้ครอบคลุมเนื้อหาครบถ้วน โดยเฉพาะข้อมูลที่สำคัญที่ผู้วิจัยไม่สามารถบันทึกไว้ได้ทั้งหมดได้ทันขณะซักถาม

4. กล้องถ่ายรูป เพื่อใช้บันทึกเหตุการณ์และกิจกรรมต่างๆ ที่สำคัญที่ผู้วิจัยเห็นว่าสมควรจะบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

3.5 การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ ข้อความกำหนดวิธีการต่างๆ ที่สามารถนำไปปฏิบัติหรือวัดค่าของตัวแปรนั้นออกมาได้

2. สร้างข้อคำถามตามนิยามเชิงปฏิบัติการ การสร้างคำถามให้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ เพื่อป้องกันการมีข้อคำถามนอกประเด็น

3. นำแบบสอบถามไปใช้ในการทดลองกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านแหลม อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 20 ชุด แล้วนำผลการทดลองมาปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย โดยพิจารณาข้อที่อำนาจจำแนกที่มีนัยสำคัญ 0.05 และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Crombach's Alpha จะต้องมีค่ามากกว่า 0.7

4. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างชาวบ้านชุมชนบ้านวังไทร หมู่ 6 ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอยะรัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ต่อไป

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิจัยในเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านวังไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอร่องาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. วางแผนและศึกษาพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ทำการติดต่อประสานงานเป็นการภายในกับผู้ที่เกี่ยวข้อง
3. จัดทำเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม แล้วเครื่องมือไปที่ที่ปรึกษางานวิจัยตรวจสอบความถูกต้อง
4. นำเครื่องมือไปเก็บข้อมูลด้วยตนเองและเก็บคืนในทันที
5. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่เก็บมาได้แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ดำเนินการดังนี้

1. การตรวจสอบข้อมูล (Editing) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับมาทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์และแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก
2. การลงรหัส (Coding) นำแบบสอบถามที่ถูกต้องเรียบร้อยแล้ว มาลงรหัสตามที่กำหนดไว้ล่วงหน้า
3. ทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบ์รัคและวิเคราะห์หาค่าองค์ประกอบ (Factor analysis) คือ การคำนวณหาค่าส่วนประกอบของข้อคำถามให้ชัดเจน
4. แปลความหมายของระดับคะแนน ของระดับความสำคัญของการบริหารจัดการของชาวบ้านในชุมชนบ้านวังไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอร่องาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ความหมายของคะแนนเฉลี่ยของคำตอบ
5. แปลความหมายของระดับคะแนน ของระดับความคิดเห็นของชุมชนต่อองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวของชาวบ้านในชุมชนบ้านวังไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอร่องาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ความหมายของคะแนนเฉลี่ยของคำตอบ

3.8 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1. ร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตรของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2541) ดังนี้

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

F แทน ความถี่ต้องแปลงเป็นร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตรของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2541) ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

\bar{X} แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้สูตรของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2541) ดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{n\sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

S.D. แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum x^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

$(\sum x)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

4. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยใช้วิธี ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ของ (Cronbach's alpha – coefficient)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[t - \frac{\sum s_1^2}{s_1^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

K แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด

$\sum s_1^2$ แทน ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ

s_1^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวม

5. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ(Multiple Regression Analysis) การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เป็นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม(Y)หรือตัวแปรเกณฑ์จำนวน 1 ตัว กับตัวแปรอิสระ(X) หรือตัวแปรพยากร หรือตัวแปรทำนายตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป เป็นเทคนิคทางสถิติที่อาศัยความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างตัวแปรมาใช้ในการทำนาย โดยเมื่อทราบค่าตัวแปรหนึ่งก็สามารถทำนายอีกตัวแปรหนึ่งได้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้อยู่ในรูปของสมการทำนาย สิ่งสำคัญที่ต้องการหาในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบหรือในรูปคะแนนมาตรฐานหรือทั้งคู่ และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับงานวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านวังไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ” เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) โดยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 90 คน ที่ผ่านการตรวจสอบความน่าเชื่อถือแล้วมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS for Windows (Statistical Package for Social Science) ซึ่งได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมาย โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การจัดการองค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในชุมชนบ้านบางไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 สัญลักษณ์ตัวแปร

PAT (Participation) หมายถึง กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนของชาวบ้านชุมชนบ้านวังไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

CBT (Community based tourism) หมายถึง องค์ประกอบสำหรับการท่องเที่ยวของชาวบ้านชุมชนบ้านวังไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

ACC (Accessibiltity) หมายถึง องค์ประกอบสำหรับการท่องเที่ยวของชาวบ้านชุมชนบ้านวังไทร ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

ATA (Attractions and Accommodation) หมายถึง องค์ประกอบสำหรับการท่องเที่ยวของชาวบ้านชุมชนบ้านวังไทร ด้านสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

ACT (Activity) หมายถึง องค์ประกอบสำหรับการท่องเที่ยวของชาวบ้านชุมชนบ้านวังไทร ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

ANC (Ancillary) หมายถึง องค์ประกอบสำหรับการท่องเที่ยวของชาวบ้านชุมชนบ้านวังไทร ด้านกิจกรรมเบ็ดเตล็ดที่มีให้นักท่องเที่ยว ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอร่องบัว จังหวัดนครศรีธรรมราช

ANW (Acknowledge) หมายถึง องค์ประกอบสำหรับการท่องเที่ยวของชาวบ้านชุมชนบ้านวังไทร ด้านความพร้อมและความรู้ความเข้าใจของชุมชน ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอร่องบัว จังหวัดนครศรีธรรมราช

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้แทนค่าสถิติ

n หมายถึง จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง

(\bar{X}) หมายถึง ค่าเฉลี่ย

S.D. หมายถึง ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

Sig หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significances)

t - value หมายถึง ค่าแจกแจงแบบ t

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่าง 90 คน จากชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชน ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอร่องบัว จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งข้อมูลพื้นฐานประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาศัยอยู่กับใคร อาชีพ แหล่งของรายได้ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและความพึงพอใจของรายได้ต่อเดือน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	48	53.3
หญิง	42	46.7
รวม	90	100.0
อายุ		
น้อยกว่า 20 ปี	12	13.3
20 – 40 ปี	32	35.6
41 – 50 ปี	18	20.0
51 – 60 ปี	19	21.1
61 – 80 ปี	9	10.0
รวม	90	100.0

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	52	57.8
มัธยมศึกษาตอนต้น	19	21.1
มัธยมศึกษาตอนปลาย	16	17.3
ปริญญาตรี/สูงกว่า	3	3.3
รวม	90	100.0
สถานภาพ		
โสด	25	27.8
สมรส	61	67.8
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	4	4.4
รวม	90	100.0
ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน		
น้อยกว่า 1 ปี	1	1.1
1-5 ปี	3	3.3
6-10 ปี	13	14.4
มากกว่า 10 ปี	73	81.1
รวม	90	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 และ เพศหญิง จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 46.7 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 – 40 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 35.6 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 57.8 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 67.8 และส่วนใหญ่มี ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 10 ปี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 81.1

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การจัดการองค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ในชุมชนบ้านบางไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอยะรัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่าง 90 คน จากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ หมู่ 6 ชุมชนบ้านบางไทรตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอยะรัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งข้อมูลประกอบด้วย ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักแรม ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านความพร้อมและความรู้ความเข้าใจของชุมชน และด้านบริการเบ็ดเตล็ด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอยะรัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมทุกด้าน

ระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางไทร	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	4.59	0.399	มากที่สุด
2. ด้านสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักแรม	2.12	0.692	น้อย
3. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	2.76	0.734	ปานกลาง
4. ด้านความพร้อมและความรู้ความเข้าใจของชุมชน	2.24	0.803	น้อย
5. ด้านบริการเบ็ดเตล็ด	4.06	0.567	มาก
รวม	3.15	0.639	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่ามีระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชนของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอยะรัง จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีระดับความคิดเห็น ดังนี้ ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$) รองลงมาคือ ด้านบริการเบ็ดเตล็ด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) ตามด้วย ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.76$) ด้านความพร้อมและความรู้ความเข้าใจของชุมชน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.24$) และด้านสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักแรม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.12$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของของระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอบางบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)

ระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางไทร	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับความคิดเห็น
1. ชุมชนมีโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้าน เช่น การเดินทางสะดวก ฯลฯ	4.51	0.623	มากที่สุด
2. ชุมชนมีวิธีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน	4.24	0.754	มาก
3. ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์	4.88	0.329	มากที่สุด
4. ชุมชนมีระบบสาธารณูปโภคอย่างครบครัน เช่น ไฟฟ้า ประปาและการสื่อสาร	4.76	0.641	มากที่สุด
รวม	4.59	0.587	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า พบว่ามีระดับความคิดเห็นในด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.59) โดยมีระดับความคิดเห็นต่อชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.88) ตามด้วยชุมชนมีระบบสาธารณูปโภคอย่างครบครัน เช่น ไฟฟ้า ประปาและการสื่อสาร อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.76) ชุมชนมีโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้าน เช่น การเดินทางสะดวก ฯลฯ อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.51) และชุมชนมีวิธีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.24) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของของระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Attractions and Accommodation)

ระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางไทร	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับความคิดเห็น
1. ชุมชนมีสถานที่พักแรม เช่น บังกะโล รีสอร์ท กางเต็นท์	1.43	0.808	น้อยที่สุด
2. ชุมชนมีร้านอาหารท้องถิ่น ร้านขายสินค้าชุมชน/OTOP	1.41	0.701	น้อยที่สุด
3. ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์	2.07	1.149	น้อย
4. ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สมบูรณ์แบบ เช่น การเดินป่า ฯลฯ	3.59	1.332	มาก
รวม	2.10	0.998	น้อย

จากตารางที่ 4 พบว่ามีระดับความคิดเห็นในด้านสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับน้อย (\bar{X} = 2.10) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจะได้ข้อมูล ดังนี้ ชุมชนมีสถานที่พักแรม เช่น บังกะโล รีสอร์ท กางเต็นท์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด (\bar{X} = 1.43) ชุมชนมีร้านอาหารท้องถิ่น ร้านขายสินค้าชุมชน/OTOP อยู่ในระดับน้อยที่สุด (\bar{X} = 1.41) ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ อยู่ในระดับน้อย (\bar{X} = 2.07) และชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สมบูรณ์แบบ เช่น การเดินป่า ฯลฯ อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.59)

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของของระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activity)

ระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางไทร	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับความพึงพอใจ
1. กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ เช่น เดินป่า ดูนก แหล่งต้นน้ำ ฯลฯ	4.10	1.333	มาก
2. กิจกรรมเข้าค่าย ศึกษาวิถีชีวิตในป่า	2.79	1.394	ปานกลาง
3. กิจกรรมการประกวดภาพถ่ายจากแหล่งท่องเที่ยว	1.52	0.864	น้อย
4. กิจกรรมศึกษาอาชีพท้องถิ่น	2.33	1.112	น้อย
5. เรียนทำอาหารพื้นบ้านร่วมกับชาวบ้าน	3.08	1.326	ปานกลาง
รวม	2.76	1.206	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 พบว่ามีระดับความคิดเห็นในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 2.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจะได้ข้อมูล ดังนี้ กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ เช่น เดินป่า ดูนก แหล่งต้นน้ำ ฯลฯ อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.10) กิจกรรมเข้าค่าย ศึกษาวิถีชีวิตในป่า อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 2.79) กิจกรรมการประกวดภาพถ่ายจากแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับน้อย (\bar{X} = 1.52) กิจกรรมศึกษาอาชีพท้องถิ่น อยู่ในระดับน้อย (\bar{X} = 2.33) เรียนทำอาหารพื้นบ้านร่วมกับชาวบ้าน อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.08)

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบ ในด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลลำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านกิจกรรมบริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว (Ancillary)

ด้านพฤติกรรมการใช้ประโยชน์	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับความคิดเห็น
1. ชุมชนมีร้านอาหารพื้นบ้าน	1.68	1.262	น้อย
2. ชุมชนมีร้านขายของที่ระลึก	1.33	0.653	น้อยที่สุด
3. ชุมชนมีโรงพยาบาลใกล้กับแหล่งท่องเที่ยว	3.19	1.179	ปานกลาง
4. ชุมชนมีสถานีบริการน้ำมัน ไปรษณีย์	2.78	1.370	ปานกลาง
รวม	2.24	1.119	น้อย

จากตารางที่ 6 พบว่ามีระดับความคิดเห็นในด้านการบริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจะได้ข้อมูล ดังนี้ ชุมชนมีร้านอาหารพื้นบ้าน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.68$) ชุมชนมีร้านขายของที่ระลึก อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.33$) ชุมชนมีโรงพยาบาลใกล้กับแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.19$) ชุมชนมีสถานีบริการน้ำมัน ไปรษณีย์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.78$)

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบ ในด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลลำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านความพร้อมและความรู้ความเข้าใจของชุมชน

ด้านความพร้อมและความรู้ความเข้าใจของชุมชน	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับความคิดเห็น
1. ชุมชนมีส่วนร่วมวางแผน รับผิดชอบในบทบาท และหน้าที่ต่างๆ ของชุมชน	4.11	0.756	มาก
2. มีความรู้พื้นฐานและมีความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	4.06	0.904	มาก
3. มีการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน	4.62	0.728	มากที่สุด
4. ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา	4.47	0.782	มาก
5. คนในชุมชนมีความสามารถในการสื่อสาร	4.10	0.835	มาก

ถ่ายทอดเรื่องราวประสบการณ์ในพื้นที่ของตนเอง			
6. มีปราชญ์หรือผู้มีความรู้ มีอาชีพเกี่ยวข้องกับการใช้สมุนไพรเพื่อการรักษาโรคและทักษะในเรื่องต่างๆ หลากหลาย	2.40	1.047	น้อย
7. การช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากหน่วยงานภายนอกพื้นที่	4.69	0.593	มากที่สุด
8. รับการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์ท้องถิ่น ร้านค้าบริการนักท่องเที่ยว อาชีพรองรับการท่องเที่ยว	4.04	0.982	มาก
รวม	4.06	0.828	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่ามีระดับความคิดเห็นในด้านความพร้อมและความรู้ความเข้าใจของชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจะได้ข้อมูล ดังนี้ ชุมชนมีส่วนร่วมวางแผนรับผิดชอบในบทบาทและหน้าที่ต่างๆ ของชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) มีการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.62$) ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$) คนในชุมชนมีความสามารถในการสื่อสาร ถ่ายทอดเรื่องราวประสบการณ์ในพื้นที่ของตนเอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) มีปราชญ์หรือผู้มีความรู้ มีอาชีพเกี่ยวข้องกับการใช้สมุนไพรเพื่อการรักษาโรคและทักษะในเรื่องต่างๆ หลากหลาย อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.40$) การช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากหน่วยงานภายนอกพื้นที่ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$) รับการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์ท้องถิ่น ร้านค้าบริการนักท่องเที่ยว อาชีพรองรับการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอกู่สูง จังหวัดนครศรีธรรมราช

การมีส่วนร่วมของประชาชนการบริหารจัดการ ในชุมชน	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับการมีส่วนร่วม
1.การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.38	0.829	มาก
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	4.46	0.837	มาก
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.61	1.109	มาก
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.86	1.076	มาก
รวม	4.07	0.963	มาก

จากตารางที่ 8 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมประชาชนในการบริหารจัดการของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอกู่สูง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านต่างๆ จะได้ข้อมูล ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$)

ตารางที่ 9 แสดงผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ระหว่างองค์ประกอบสำหรับการท่องเที่ยว (ในด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมบริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว และด้านความพร้อมและความรู้ ความเข้าใจชุมชน) กับการมีส่วนร่วมของชุมชนของชุมชนบ้านวังไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอกู่สูง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตัวแปรอิสระ	ค่าคงที่	Beta	t	Sig
	β			
ค่าคงที่	3.432			
ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	-.499	-.275	-2.135	.036
ด้านสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักแรมเพื่อ รองรับนักท่องเที่ยว	.177	.169	1.383	.170
ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	-.213	-.216	-1.904	.060

ด้านกิจกรรมบริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้ นักท่องเที่ยว	.050	.055	.521	.604
ด้านความพร้อมและความรู้ ความเข้าใจ ชุมชน	.748	.585	4.635	.000

หมายเหตุ F = 5.708, R² = 0.254, Durbin-Watson = 1.430, P < .01** ที่มีระดับนัยสำคัญที่ .01**
ที่มีผลอย่างนัยสำคัญที่ระดับ P < .01

ตารางที่ 10 แสดงผลการวิเคราะห์ R² และค่า Durbin-Watson ระหว่างองค์ประกอบสำหรับการ
ท่องเที่ยวเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนของชุมชนบ้านวังไทร ตำบลลำใหญ่ อำเภอบึงสามพัน จังหวัด
นครศรีธรรมราช

	R	R ²	Sig	Durbin-Watson
1	0.504	0.254	0.000**	1.430

**มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากตารางที่ 9-10 พบว่าองค์ประกอบการท่องเที่ยวมีค่า Sig = .000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ
ทางสถิติที่กำหนดไว้ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานหลัก H₀ และยอมรับสมมติฐาน H₁ ทำให้องค์ประกอบ
การท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนของชุมชนบ้านวังไทร ตำบลลำใหญ่ อำเภอบึงสามพัน จังหวัด
นครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05** โดยสามารถอธิบายถึงองค์ประกอบ
การท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนได้ถึง 15.2% (R² = 0.152)

สรุปได้ว่า การศึกษาระหว่างองค์ประกอบสำหรับการท่องเที่ยว (ในด้านการเข้าถึงแหล่ง
ท่องเที่ยว ด้านสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้าน
กิจกรรมบริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว และด้านความพร้อมและความรู้ ความเข้าใจชุมชน)
กับการมีส่วนร่วมของชุมชนของชุมชนบ้านวังไทร ตำบลลำใหญ่ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครศรีธรรมราช
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แต่เมื่อพิจารณาองค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 5 ด้าน ผลการวิเคราะห์
พบว่า ด้านด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีค่าเท่ากับ .036 และด้านความพร้อมและความรู้ ความเข้าใจ
ชุมชนมีค่าเท่ากับ 0.000 ดังนั้น กิจกรรมทั้ง 2 ด้าน จึงส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ (P < .05)

และเมื่อพิจารณาค่า Beta พบว่า ด้านความพร้อมและความรู้ ความเข้าใจชุมชนมากที่สุด
รองลงมาคือ ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยมีค่า Beta = -.275 และ .585 ตามลำดับ

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลลำใหญ่ อำเภอร่องสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบระหว่างข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามกับส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลลำใหญ่ อำเภอร่องสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล ประกอบด้วย ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาศัยอยู่กับใคร อาชีพ แหล่งของรายได้ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและความพึงพอใจของรายได้ต่อเดือน กับตัวแปรตาม (Independent Variables) คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลลำใหญ่ อำเภอร่องสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยทำการทดสอบการเปรียบเทียบระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลลำใหญ่ อำเภอร่องสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช กับข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลโดยจำแนกตามเพศ จะใช้สถิติในการวิเคราะห์ คือ การทดสอบความแตกต่างกันระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม ซึ่งสุ่มตัวอย่างจากแต่ละกลุ่มอย่างเป็นอิสระต่อกัน (Independent t-test) โดยใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ 95 เปอร์เซ็นต์ ดังนั้นจะยอมรับสมมติฐานเมื่อ Sig. มีค่าน้อยกว่า .05 โดยทำการทดสอบความแปรปรวนของประชากรของสถิติทดสอบ Levene's Test of Equality of Variances หากพบว่า มีความแปรปรวนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ จะใช้ค่า Equality Variances Assumed แต่หากพบว่ามีความแปรปรวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ จะใช้ค่า Equality Variances not Assumed ในการดำเนินการทดสอบสมมติฐาน

ทดสอบการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลลำใหญ่ อำเภอร่องสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช และข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลในด้านอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาศัยอยู่กับใคร อาชีพ แหล่งของรายได้ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและความพึงพอใจของรายได้ต่อเดือนจะใช้สถิติในการวิเคราะห์ คือ T - Test ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยดูตาราง Test of Homogeneity of variances ก่อน ถ้าค่ามีความแปรปรวนไม่แตกต่างกัน จะใช้สถิติทดสอบ F - Test ในตาราง ANOVA ในการทดสอบค่าเฉลี่ย แต่ถ้าพบว่าค่าความแปรปรวนแตกต่างกัน จะใช้สถิติทดสอบ LSD (Least Significant Difference) ในการทดสอบค่าเฉลี่ย โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐาน เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาศัยอยู่กับใคร อาชีพ แหล่งของรายได้ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและความพึงพอใจของรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอร่องบัวทอง จังหวัด นครศรีธรรมราช แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอร่องบัวทอง จังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างกัน

สมมติที่ 1.1 เพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอร่องบัวทอง จังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างกัน

จากสมมติฐานที่ 1.1 สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติได้ดังนี้

Ho : เพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอร่องบัวทอง จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่แตกต่างกัน

H1 : เพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอร่องบัวทอง จังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างกัน

ตารางที่ 11 แสดงค่าสถิติการทดสอบการเปรียบเทียบข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอร่องบัวทอง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ (n = 90)

การเปรียบเทียบข้อมูลส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอร่องบัวทอง จังหวัดนครศรีธรรมราช	t-test for Equality of Means					
	เพศ	S.D.	t	df	Sig.	
ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอร่องบัวทอง จังหวัดนครศรีธรรมราช	ชาย	4.07	0.754	-0.029	88	.422
	หญิง	4.08	0.702			

จากตารางที่ 11 แสดงผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอร่องบัวทอง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยจำแนกตามเพศ โดยใช้

สถิติ Independent t - test ทดสอบ สรุปได้ว่าข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลซึ่งจำแนกในด้านเพศส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอกู่สูง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีค่า Sig. มากกว่า .05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐาน หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอกู่สูง จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ .05

สมมติฐานที่ 1.2 อายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอกู่สูง จังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างกัน

จากสมมติฐานที่ 1.2 สามารถเขียนเป็นสมมติฐานได้ดังนี้

Ho : อายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอกู่สูง จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่แตกต่างกัน

H1 : อายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอกู่สูง จังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ จะใช้การทดสอบด้วยการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOVA) และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ ดังนั้นจะยอมรับสมมติฐานเมื่อมีค่า Sig. มีค่าน้อยกว่า .05

ตารางที่ 12 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของการเปรียบเทียบข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอกู่สูง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 90)

การเปรียบเทียบข้อมูล	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig.
ลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอกู่สูง จังหวัดนครศรีธรรมราช						
ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอกู่สูง จังหวัดนครศรีธรรมราช	ระหว่างกลุ่ม	21.603	10	2.160	1.560	.134
	ภายในกลุ่ม	109.386	79	1.385		
	รวม	130.989	89			

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 12 แสดงผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลลำใหญ่ อำเภอกู่สูง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) ในการทดสอบสรุปได้ว่าข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลซึ่งจำแนกตามอายุส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลลำใหญ่ อำเภอกู่สูง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีค่า Sig. มากกว่า .05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐาน หมายความว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุแตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลลำใหญ่ อำเภอกู่สูง จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สมมติฐานที่ 1.3 สถานภาพที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลลำใหญ่ อำเภอกู่สูง จังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างกัน

จากสมมติฐานที่ 1.3 สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติได้ดังนี้

Ho : สถานภาพที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลลำใหญ่ อำเภอกู่สูง จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่แตกต่างกัน

H1 : สถานภาพที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลลำใหญ่ อำเภอกู่สูง จังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างกัน

ตารางที่ 13 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลลำใหญ่ อำเภอกู่สูง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 90)

การเปรียบเทียบข้อมูล	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig.
ลักษณะส่วนบุคคลส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลลำใหญ่ อำเภอกู่สูง จังหวัดนครศรีธรรมราช						
ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลลำใหญ่ อำเภอกู่สูง จังหวัดนครศรีธรรมราช	ระหว่างกลุ่ม	3.900	10	0.390	0.909	.529
	ภายในกลุ่ม	33.889	79	0.429		
	รวม	37.789	89			

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 13 แสดงผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลลำใหญ่ อำเภอร่องสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) ในการทดสอบ สรุปได้ว่าข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลจำแนกตามสถานภาพส่งผลการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลลำใหญ่ อำเภอร่องสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีค่า Sig. น้อยกว่า .05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหมายความว่าการที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพแตกต่างกันส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลลำใหญ่ อำเภอร่องสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สมมติฐานที่ 1.4 ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลลำใหญ่ อำเภอร่องสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างกัน

จากสมมติฐานที่ 1.3 สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติได้ดังนี้

Ho : ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลลำใหญ่ อำเภอร่องสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่แตกต่างกัน

H1 : ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลลำใหญ่ อำเภอร่องสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างกัน

ตารางที่ 14 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลลำใหญ่ อำเภอร่องสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามระดับการศึกษา (n = 90)

การเปรียบเทียบข้อมูล	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig.
ลักษณะส่วนบุคคลส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน	ระหว่างกลุ่ม	11.602	10	1.160	1.570	.131
ตำบลลำใหญ่ อำเภอร่องสูง	ภายในกลุ่ม	58.398	79	0.739		
จังหวัดนครศรีธรรมราช	รวม	70.000	89			

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 14 แสดงผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลลำใหญ่ อำเภอร่องสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามระดับการศึกษา

ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) ในการทดสอบสรุปได้ว่าข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งจำแนกตามระดับการศึกษาส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอร่องบัว จังหวัดนครศรีธรรมราช มีค่า Sig. มากกว่า .05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐาน หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอร่องบัว จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สมมติฐานที่ 1.5 ระยะเวลาในการพักอาศัยที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอร่องบัว จังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างกัน

จากสมมติฐานที่ 1.3 สามารถเขียนเป็นสมมติฐานทางสถิติได้ดังนี้

Ho : ระยะเวลาในการพักอาศัยที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอร่องบัว จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่แตกต่างกัน

H1 : ระยะเวลาในการพักอาศัยที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอร่องบัว จังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างกัน

ตารางที่ 15 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของการเปรียบเทียบข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอร่องบัว จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามระยะเวลาในการพักอาศัยของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 90)

การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอร่องบัว จังหวัดนครศรีธรรมราช	แหล่งความแปรปรวน	ss	Df	MS	F	Sig.
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอร่องบัว จังหวัดนครศรีธรรมราช	ระหว่างกลุ่ม	1.934	10	0.193	0.572	.832
	ภายในกลุ่ม	26.689	79	0.338		
	รวม	28.622	89			

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 15 แสดงผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอร่องบัว จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามระยะเวลาในการพักอาศัยของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One – way

ANOVA) ในการทดสอบ สรุปได้ว่าระดับข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลซึ่งจำแนกโดยระยะเวลาในการพักอาศัยในชุมชน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอร่องบัวทอง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีค่า Sig. มากกว่า .05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐาน หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ระยะเวลาในการพักอาศัยที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอร่องบัวทอง จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง “แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านวังไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอกงสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอกงสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อศึกษาการจัดการองค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ในชุมชนบ้านบางไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอกงสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอกงสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ผู้อยู่อาศัยในชุมชนบ้านวังไทร หมู่ที่ 6 ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอกงสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 90 คน

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบในสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล การจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนและการจัดการองค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนแบบมีส่วนร่วมของบ้านบางไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอกงสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ซึ่งแบบสอบถามจำแนกออกเป็น 3 ตอน คือ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม องค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ เป็นการพรรณนาถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการองค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน เก็บรวบรวมแบบสอบถามและตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows version 21.0 โดยใช้ค่าสถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมพัทธ์สหสัมพันธ์เชิงถดถอยซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 90 คน สรุปได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 191 คน และเพศชาย จำนวน 139 คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 60 – 64 ปี ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ส่วนใหญ่ปัจจุบันอาศัยอยู่กับคู่สมรส ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย โดยแหล่งของรายได้ส่วน

ใหญ่มาจากตนเอง และมีรายได้ไม่น้อยกว่า 10,000 บาท และส่วนใหญ่มีความเพียงพอของรายได้อยู่ในความพอใช้

2. การจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน บ้านบางไทร ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอท่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมิน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากเป็นชุมชนขนาดเล็ก ประชาชนในชุมชนมีความสนิทสนมกันเสมือนเป็นเครือญาติ มีความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาชุมชนอย่างเต็มที่และต่อเนื่อง ดังนั้นสมาชิกในชุมชนจึงมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการของชุมชนในทุกๆ ด้าน โดยมีการจัดประชุมร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชนอยู่เป็นประจำและหากมีกรณีพิเศษอื่นใด เช่น มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาเยี่ยมชมสถานที่หรือมาดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ของชุมชน ทางผู้นำชุมชนก็จะมี การนัดประชุมสมาชิกเพื่อปรึกษาหารือกันอย่างทันที

3. การศึกษาการจัดการองค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ในชุมชน บ้านบางไทร ตำบลฉ่ำใหญ่ อำเภอท่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประชาชนในชุมชนมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนโดยภาพอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อมีการวิเคราะห์แบบรายด้านจะพบรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1 ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนในชุมชนมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ รองลงมาคือ ด้านชุมชนมีระบบสาธารณูปโภคอย่างครบครัน เช่น ไฟฟ้า ประปาและการสื่อสาร ชุมชนมีโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้าน เช่น ทางเดินสะดวก ฯลฯ และชุมชนมีวิธีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เนื่องจากสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนบ้านวังไทรนั้น ยังเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ เป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญแหล่งหนึ่งของอำเภอท่งสง อำเภอฉ่ำใหญ่และพื้นที่ใกล้เคียง มีต้นไม้ พืชพันธุ์ต่างๆ ถ้ำ ลำธารและแหล่งต้นน้ำเหมาะสมสำหรับการทำกิจกรรมเดินป่าสำรวจเส้นทางทางธรรมชาติ ประชาชนในชุมชนยังมีวิถีชีวิตในการหาของป่ามาประกอบอาหารหรือนำไปจำหน่ายให้กับคนภายนอก และการเดินทางเข้ามาถึงแหล่งชุมชนก็สามารถเดินทางมาได้สะดวก มีถนนลาดพื้นซีเมนต์ เป็นเส้นทางที่ลัดเลาะริมเขา นอกจากนี้มีเส้นทางปั่นจักรยานและชมทัศนียภาพที่เขียวชอุ่มทำให้เกิดความเพลิดเพลินในการเดินทาง และเส้นทางยังสามารถเชื่อมต่อไปยังพื้นที่อื่นๆ ได้หลายเส้นทาง

3.2 ด้านสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักแรม ประชาชนในชุมชนมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในด้านนี้อยู่ในระดับน้อยในภาพรวม ไม่ว่าจะเป็นด้านสถานที่พักแรมในชุมชน ร้านอาหารท้องถิ่น ร้านขายสินค้าชุมชน/OTOP หรือการมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ เนื่องจากชุมชนบ้านวังไทรเพิ่งริเริ่มการเปิดชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นจึงยังขาดความพร้อมในด้านสถานที่พักแรม ไม่ว่าจะเป็นบังกะโล รีสอร์ท หรือจุดกางเต็นท์ ไม่มีร้านอาหารสำหรับบริการให้กับนักท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวจะมีรูปแบบการท่องเที่ยวแบบเข้าไปเย็นกลับ ไม่พักค้างแรม และชุมชนยังไม่มีขาดความรู้ในด้านการพัฒนาสินค้าท้องถิ่นของชุมชนเป็นสินค้าสำหรับขายให้กับนักท่องเที่ยว ส่วนประเพณีของชุมชนก็เป็นประเพณีทั่วไปๆ ยังไม่มีประเพณีที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ประจำชุมชนอย่างแท้จริง แต่ในด้านแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนที่สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ และสามารถมีกิจกรรมการสำรวจป่าต้นน้ำหรือการเดินป่า นั้น ทางชุมชนมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสภาพพื้นที่ของชุมชนมีความสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ต่างๆ มีลำธารที่น้ำสะอาด และมีอากาศที่บริสุทธิ์สดชื่น สามารถสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

3.3 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ประชาชนในชุมชนมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในด้านนี้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ชุมชนมีกิจกรรมที่เป็นจุดเด่นในด้านนี้คือ จนได้มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก นั่นคือ กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ เช่น เดินป่า ดูนก สำรวจแหล่งต้นน้ำ เป็นต้น ซึ่งมีนักท่องเที่ยวสนใจเข้ามายังชุมชนบ้านวังไทรอยู่เป็นระยะๆ และมีการบอกกล่าวกันไปให้นักท่องเที่ยวรายอื่นๆ ทราบถึงการกิจกรรมการเดินป่าเพื่อสำรวจต้นไม้และไปถึงแหล่งต้นน้ำจนเริ่มเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการเข้าค่ายเพื่อศึกษาวิถีชีวิตในป่าและการเรียนทำอาหารพื้นบ้านร่วมกับชาวบ้าน เช่น การทำน้ำพริกดีปลีเกลือ ซึ่งก็ได้รับความนิยมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากยังต้องมีการเพิ่มเมนูอาหารท้องถิ่นอย่างน้อย 3-5 รายการ ซึ่งอาจมีวัตถุดิบท้องถิ่นตามฤดูกาลและตอนนี้ชุมชนมีการทดลองทำน้ำสมุนไพรขึ้นมาอีกด้วย ส่วนกิจกรรมการประกวดภาพถ่ายจากแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมศึกษาอาชีพท้องถิ่นยังอยู่ในระดับน้อย

3.4 ด้านกิจกรรมบริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้กับนักท่องเที่ยว ประชาชนในชุมชนมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในด้านนี้ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ไม่ว่าจะเป็นร้านอาหารจำหน่ายอาหารพื้นบ้าน ร้านขายของที่ระลึก เนื่องจากยังมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนไม่มากนัก และไม่ได้เดินทางมาท่องเที่ยวทุกวัน จึงส่งผลให้ชุมชนยังไม่มี การจัดเตรียมในเรื่องดังกล่าว เนื่องจากต้องมีการใช้เงินลงทุนจำนวนหนึ่ง ซึ่งรายได้หลักของสมาชิกในชุมชน คือ อาชีพภาคการเกษตร เช่น ทำสวนยางพารา สวนผลไม้ตามฤดูกาล หรือเลี้ยงปลา ดังนั้นจึงทำ

ให้ชาวบ้านขาดเงินทุนสำหรับการเปิดกิจการร้านอาหาร แต่ชุมชนก็ยังมีโรงพยาบาล หรือสถานบริการ น้ำมันใกล้กับชุมชนไว้รองรับนักท่องเที่ยว

3.5 ด้านความพร้อมและความรู้ความเข้าใจของชุมชน ประชาชนในชุมชนมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในด้านนี้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมวางแผน ตลอดจนการมีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเอง การมีความรู้พื้นฐานและความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน การมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมในการพัฒนา ความสามารถในการสื่อสาร การถ่ายทอดเรื่องราวประสบการณ์ในพื้นที่ การเข้ารับการฝึกอบรม ความรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่มีความเข้าใจเป็นอย่างดีและเห็นคุณค่าของการจัดการเพื่อพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ชุมชนยังมีความคิดเห็นในเรื่องการส่งเสริมให้มีการปลูกป่าชุมชน และการขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกเพื่อจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อจากเพียงจะมีแนวคิดในการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นจึงต้องมีการร่วมบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งตอนนี้ทางชุมชนบ้านวังไทรก็ได้รับการสนับสนุนจากบริษัทปูนซีเมนต์ไทย เข้ามาช่วยเหลือปรับปรุงพื้นที่ การเข้ามาทำฝายชะลอน้ำ เป็นต้น

4 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบางไทร ตำบลลำใหญ่ อำเภอร่องสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช สรุปได้ดังนี้

4.1 เพศที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลลำใหญ่ อำเภอร่องสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีค่า Sig. มากกว่า .05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐาน หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลลำใหญ่ อำเภอร่องสูง จังหวัดนครศรีธรรมราชไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ .05

4.2 อายุที่แตกต่างกัน ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลลำใหญ่ อำเภอร่องสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีค่า Sig. มากกว่า .05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐาน หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุแตกต่างกันที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลลำใหญ่ อำเภอร่องสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

4.3 ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลลำใหญ่ อำเภอร่องสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีค่า Sig. น้อยกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐาน หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลลำใหญ่ อำเภอร่องสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

4.4 สถานภาพที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลลำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ในทุกด้าน มีค่า Sig. น้อยกว่า .05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐาน หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพแตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลลำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

4.5 ระยะเวลาในการพักอาศัยที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลลำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช มีค่า Sig. มากกว่า .05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐาน หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระยะเวลาในการพักอาศัยที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลลำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านวังไทร ตำบลลำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อศึกษาการจัดการองค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนและเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน บ้านวังไทร ตำบลลำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ตำบลลำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารของชุมชนบ้านวังไทร ตำบลลำใหญ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น สมาชิกทุกคนให้ระดับการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของมาศศุภา นิมบุญญาช (2558) อรรวรรณ เกิดจันทร์ (2557) และณัฐพร ดอกบุญนาค และฐาปกรณ์ ทองคำนุช (2556) ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของสมาชิกทุกคนที่ต้องการผลักดันและพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งนอกจากจะเป็นการประชาสัมพันธ์ชุมชนให้คนภายนอกทราบว่าชุมชนแห่งนี้มีธรรมชาติที่สวยงามและมีความพร้อมทั้งด้านทรัพยากรบุคคลในการต้อนรับ รวมถึงสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดีเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวแล้วนั้นยังสามารถเป็นการสร้างรายได้ให้กับสมาชิกทุกคนในชุมชน ซึ่งเป็นรายได้ที่มาจากท่องเที่ยว เป็นรายได้เสริมจากงานภาคเกษตรกรรมที่เป็นอาชีพหลัก หากพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ นอกจากนักท่องเที่ยวเดินทางมาเยี่ยมชมความสวยงามทางธรรมชาติ ยังมีรายได้เสริมจากการเป็นไกด์ท้องถิ่นพานักท่องเที่ยวเดินชมป่า หรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรเพื่อเป็นของฝากได้อีกด้วย

2. ด้านองค์ประกอบในด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางไทรนั้น มีจุดเด่นของชุมชน คือ ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาศศุภา นิมบุญจาซ (2558) ศิริเพ็ญ ดาบเพชร (2561) เนื่องจากมีความสวยงามและยังคงมีความเป็นธรรมชาติที่แท้จริง ไม่มีสิ่งปลูกสร้าง อาคาร หรือสิ่งก่อสร้างอื่นๆ ที่มาเบียดบังความเป็นธรรมชาติ พื้นที่ยังมีป่าที่สมบูรณ์ ทั้งพืชพันธุ์ต่างๆ สัตว์ป่า รวมถึงแหล่งต้นน้ำและลำธารที่ยังมีความสะอาด มีอากาศที่บริสุทธิ์ แต่ก็ยังมีอีกหลายๆ ด้านที่ต้องมีการพัฒนาเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดี เช่น การปรับปรุงเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวภายในชุมชน เช่น จุดเช็คอิน มุมถ่ายรูป จุดสำหรับพักผ่อน หรือแม้แต่สถานที่สำหรับการพักผ่อน และควรมีการพัฒนาหรือเพิ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย เพื่อสามารถรองรับนักท่องเที่ยวในหลายกลุ่ม หลายช่วงวัย หรือนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบกิจกรรมที่แตกต่างกันออกไป นอกจากนี้ยังต้องมีการเปิดร้าน ภายในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก หรือแม้แต่ร้านจำหน่ายสินค้าเบ็ดเตล็ดต่างๆ เช่น เครื่องดื่ม ผลิตภัณฑ์ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เช่น ผัก ผลไม้ หรือการแปรรูป ผลิตภัณฑ์ หรือแม้แต่การให้เช่าห่วงยางสำหรับเล่นน้ำ หรือบริการให้เช่าจักรยานแก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น

3. ศึกษาเปรียบเทียบกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชน โดยเปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ยข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของชุมชนบ้านวังไทร ตำบล ถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัด นครศรีธรรมราช พบว่ามีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

เพศ ที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชน ไม่แตกต่างกัน อายุที่แตกต่างกันมี ผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชน ไม่แตกต่างกัน สถานภาพที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วม ของประชาชนชุมชนไม่แตกต่างกัน ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนไม่แตกต่างกัน และระยะเวลาในการพักอาศัยที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาดา มุกดา (2557) ที่กล่าวว่าอายุ อาชีพ และ รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กันกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และ จิราพร คำทา, (2557) ที่สรุปว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุและระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน

5.3 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ด้านนโยบาย

1. จากผลการวิจัยพบว่า ควรส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวชุมชนโดยคนในชุมชนมากขึ้น ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปที่มีใจคณะกรรมการชุมชนและ สมาชิกในกลุ่มได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวร่วมกันคิดวางแผน การระดมสมองหาแนวทาง หรือวิธีที่จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในการจัดการการท่องเที่ยว สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้ เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด มีการคิดแปรรูปผลิตภัณฑ์ในชุมชนทั้งเป็นการเพิ่มมูลค่า เพิ่มรายได้และ ชุมชนสามารถได้รับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเท่าเทียมกันและมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน

อย่างโปร่งใส ยุติธรรม เพื่อหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นที่มีผลต่อความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งส่งเสริมให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนี้ควรมีการจัดเวทีชาวบ้านประชุมและปรึกษาหารือเพื่อให้ประชาชนได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อปัญหาและรวมกันแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น

2. ควรมีการจัดอบรมและกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม โดยเน้นให้เห็นถึงการจัดการการท่องเที่ยวและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่น หากไม่มีการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนให้เกิดความรักและร่วมกันดูแลรักษาสภาพแวดล้อม

3. ประชาชนยังมีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไม่มากนัก ดังนั้นควรมีหน่วยงานให้การสนับสนุนให้ความรู้แก่ประชาชน เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

4. ควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรม โครงการที่เกิดจากการท่องเที่ยวเพื่อหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ที่มีผลต่อความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน

5.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความต้องการในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเข้าใจถึงความพอใจของทั้งทางชุมชนและผู้ที่เป็นนักท่องเที่ยว

2. ในการเก็บตัวอย่างแบบสอบถามควรจะสัมภาษณ์ถึงหัวข้อที่สนใจและเข้าถึงรายละเอียดมากขึ้นเกี่ยวกับความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมของชุมชน

3. ศึกษาช่องทางการประชาสัมพันธ์และสื่อสารให้แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น ทั้งจากนักท่องเที่ยวภายในอำเภอและจากต่างพื้นที่

บรรณานุกรม

- ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์. (2544). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. งานวิชาการคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณัฐพร ดอกบุญนาค และฐาปกรณ ทองคำนุช. (2556). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวกรณีศึกษาชุมชนในตลาดร้อยปีสามชุกอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี*. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณ.
- ทัชชะพงศ์ อัครพรหมธาดา. (2550). *ความคาดหวังและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม*. สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสาขาการจัดการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธัญญาศิริ ระวีวรรณ ลินจง โพชาวี และโอชญญา บัชรธรรม (2545). *การมีส่วนร่วมของชุมชนและความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว ภูหินลาดช่อฟ้า จังหวัดหนองบัวลำภู*. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 10. 241 – 248.
- บุญพา คำวิเศษณ์, (2554). *ข้อมูลพื้นฐานที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาชุมชนหมู่บ้านวัดเขา ตำบลโคกกลอย อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา*. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยราชพฤกษ์.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวธุรกิจที่ไม่มีวันตายของประเทศไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: ซี.พี.บุ๊ก สแตนดาร์ด.
- ปรีชา แดงโรจน์. (2544). *อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่ 21*. (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ: บริษัทไพบีแอนด์โพธิ์พรินติ้ง จำกัด.
- พิบูล ทีปะपाल. (2543). *การบริหารการตลาดยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาสน์การพิมพ์.
- มาศศุภา นิมบุญจาซ. (2558). *การศึกษาองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีผลต่อความยั่งยืนทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขาสนหนอกวัว (อุทยานแห่งชาติเขาแหลม)*. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิภาดา มุกดา. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภออัมพวา จังหวัดตาก*. คณะวิทยาการจัดการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สมยศ โอ่งเคลือบ. (2557). *แนวคิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน*. คณะมนุษยศาสตร์ (รายงานผลการวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สิญาทิพย์ เพ็ญนภักตร์. (2554). *เครือข่ายการสื่อสารกับการพัฒนาชุมชน กรณีศึกษาตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

- สินธุ์ สโรบล, (2554). *เศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ: การสำรวจองค์ความรู้และการจัดการโดยชุมชนในภาคเหนือตอนบน ระยะที่ 1* (รายงานผลการวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, (2560). เข้าถึงจาก https://cabinet.soc.go.th/soc/Program2-3.jsp?top_serl=99321499 เข้าถึงเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2560
- สำนักประชาสัมพันธ์เขต 1 ขอนแก่น. (2559). เข้าถึงจาก http://region1.prd.go.th/ewt_news.php?nid=43329 เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2560
- อดุลย์ จาตุรงค์กุล และ ดลยา จาตุรงค์กุล. (2549). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- อรรณพ เกิดจันทร์. (2557). *การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโดน จังหวัดสมุทรสงคราม*. ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- Pizam A. & Mansfield Y. (Eds). (1999). *Consumer behavior in travel and tourism*. New York : Haworth Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามประกอบงานวิจัย

โครงการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา
ชุมชนบ้านวังไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

Guideline on Management of Ecotourism by Community Participation Case Study of
Ban Wang Sai Community, Tambon Tham Yai, Thungsong District,
Nakhon Si Thammarat Province

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ เป็นแบบสอบถามในการเก็บข้อมูลการวิจัยของโครงการวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านวังไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช คำตอบของท่านมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยขอความกรุณาตอบแบบสัมภาษณ์ตามความคิดเห็นของท่านจริง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในทางวิชาการ
2. ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อประโยชน์ทางวิชาการจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อท่านและจะเก็บเป็นความลับ เพื่อวิเคราะห์ทางวิชาการเท่านั้น

แบบสอบถาม

วิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านวังไทร ตำบลถ้ำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1.เพศ

1. ชาย

2. หญิง

2.อายุ

1. 20 - 40 ปี

2. 41 - 50 ปี

3. 51 - 60 ปี

4. 61 - 80 ปี

3.สถานภาพ

1. โสด

2. สมรส

3. หย่าร้าง

4. แยกกันอยู่

4.ระดับการศึกษา

1. จบชั้นประถมศึกษา

2. จบมัธยมศึกษาตอนต้น

3. จบมัธยมตอนปลายหรือเทียบเท่า

4. จบปริญญาตรีหรือสูงกว่า

5. ระยะเวลาที่ท่านอาศัยอยู่ในชุมชน

1. น้อยกว่า 1 ปี

2. 1 - 5 ปี

3. 6 - 10 ปี

4. มากกว่า 10 ปี

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือให้ตรงกับความเป็นจริงตามความคิดเห็นของท่าน
เกี่ยวกับชุมชนบ้านวังไทร

ข้อ	องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	มีระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)						
1	ชุมชนมีโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้าน เช่น การเดินทางสะดวก ฯลฯ					
2	ชุมชนมีวิธีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน					
3	ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์					
4	ชุมชนมีระบบสาธารณูปโภคอย่างครบครัน เช่น ไฟฟ้า ประปาและการสื่อสาร					
ด้านสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Attractions and Accommodation)						
5	ชุมชนมีสถานที่พักแรม เช่น บังกะโล รีสอร์ท กางเต็นท์					
6	ชุมชนมีร้านอาหารท้องถิ่น ร้านขายสินค้าชุมชน/OTOP					
7	ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์					
8	ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สมบูรณ์แบบ เช่น การเดินป่า ฯลฯ					
ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activity)						
9	กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ เช่น เดินป่า ดูนก แหล่งต้นน้ำ ฯลฯ					
10	กิจกรรมเข้าค่าย ศึกษาวิถีชีวิตในป่า					
11	กิจกรรมการประกวดภาพถ่ายจากแหล่งท่องเที่ยว					
12	กิจกรรมศึกษาอาชีพท้องถิ่น					
13	เรียนทำอาหารพื้นบ้านร่วมกับชาวบ้าน					
ด้านกิจกรรมบริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว (Ancillary)						
14	ชุมชนมีร้านจำหน่ายอาหารพื้นบ้าน					
15	ชุมชนมีร้านขายของที่ระลึก					
16	ชุมชนมีโรงพยาบาลใกล้กับแหล่งท่องเที่ยว					
17	ชุมชนมีสถานีบริการน้ำมัน ไปรษณีย์					
ด้านความพร้อมและความรู้ความเข้าใจของชุมชน						
18	ชุมชนมีส่วนร่วมวางแผน รับผิดชอบในบทบาทและหน้าที่ต่างๆ ของชุมชน					
19	มีความรู้พื้นฐานและมีความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน					
20	มีการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน					

21	ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา					
22	คนในชุมชนมีความสามารถในการสื่อสาร ถ่ายทอดเรื่องราวประสบการณ์ในพื้นที่ของตนเอง					
23	มีปราชญ์หรือผู้มีความรู้ มีอาชีพเกี่ยวข้องกับการใช้สมุนไพรเพื่อการรักษาโรคและทักษะในเรื่องต่างๆ หลากหลาย					
24	การช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากหน่วยงานภายนอกพื้นที่					
25	รับการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์ ท่องถิ่น ร้านค้าบริการนักท่องเที่ยว อาชีพรองรับการท่องเที่ยว					

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือให้ตรงกับความเป็นจริงตามระดับการปฏิบัติการมีส่วนร่วมของท่านเกี่ยวกับชุมชนบ้านวังไทร

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชน	ระดับการปฏิบัติการมีส่วนร่วม				
		5	4	3	2	1
1	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ					
2	การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ					
3	การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์					
4	การมีส่วนร่วมในการประเมินผล					

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะทั่วไปเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

ขอบคุณทุกท่านที่สละเวลา
 คณะเทคโนโลยีการจัดการ
 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยวิทยาเขตนครศรีธรรมราช (ไสใหญ่)

ภาคผนวก ข

ภาพการลงพื้นที่

บรรยากาศการลงพื้นที่

บรรยากาศการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม

